

Date of Publication 15th Posted on Every Month | ISSN 2394-4641

પ્રપ્ત શિક્ષણ

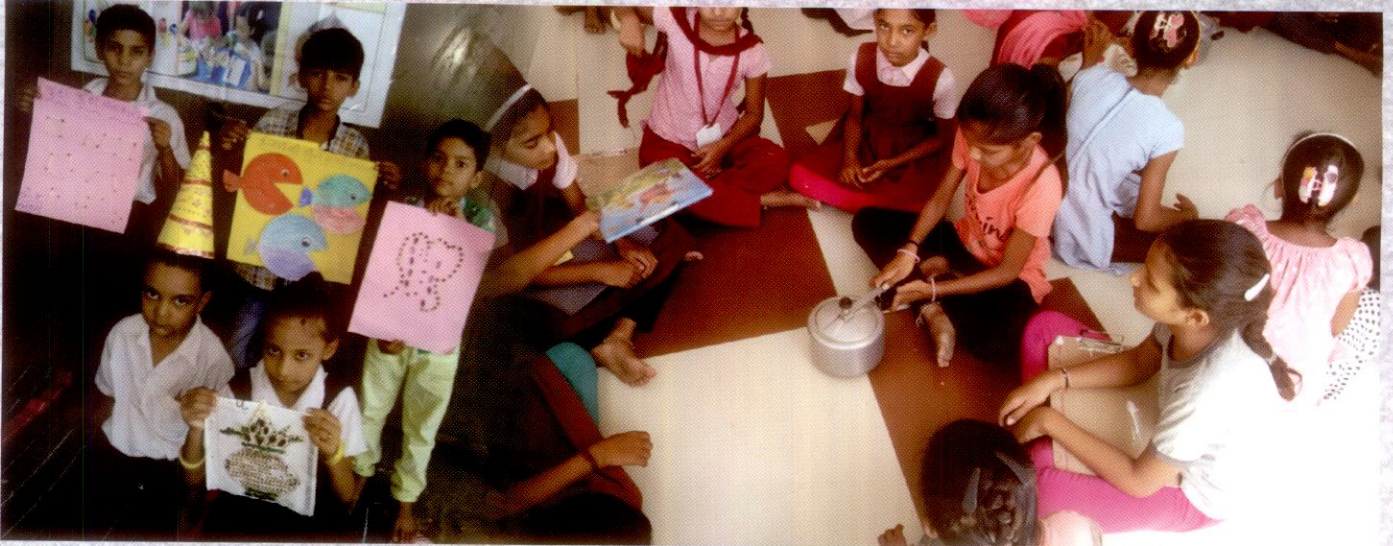
જુલાઈ
૨૦૧૭

પ્રશ્ન વિશેષાંક

પ્રશ્ન

ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ
ગાંધીનગર

જીવન શિક્ષણ

સર્જન વર્ષ : ૫૦

અંક : ૦૭

સલાહકાર મંડળ

નિયામક, જીસીઈઆરટી

અધિક નિયામક, જીસીઈઆરટી સચિવ, જીસીઈઆરટી
પ્રોજેક્ટ ઓફિસર, જીસીઈઆરટી રીડર, પ્રકાશન શાખા
પ્રાર્થ - 1 પ્રાર્થ - 2

સંપાદક મંડળ

શ્રી વી. આર. ગોસાઈ (જીસીઈઆરટી) ડૉ. બી. પી. ચૌધરી (પાટણ)
શ્રી હન્દ્રવદન વી. પટેલ (ગાંધીનગર) ડૉ. સંજય ઠાકર (ભૂજ)
શ્રી યોગેશ કે. પટેલ (નવસારી) શ્રી હિરેન વ્યાસ (નવસારી)
શ્રી સી. ટી. ટ્રિવિયા (સુરેન્દ્રનગર) શ્રી ડી. જે. ચાવડા (અમદાવાદ)
શ્રી કલ્પેશ પટેલ (ગાંધીનગર) શ્રી યાદ્વા સપાટવાલા (વડોદરા)
ડૉ. બળવંત તેજાણી (ભાવનગર) શ્રી નીતિન દલવાડી (જીસીઈઆરટી)

જુલાઈ-20૧૭

વાર્ષિક લવાજમ : રૂ. ૧૦૦

ફોન નં. : (૦૭૯) ૨૩૨૫૬૮૩૦ થી ૨૩૨૫૬૮૩૧

ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૩૨૫૬૮૧૨

ઈ-મેઇલ : gcert12@gmail.com

વેબસાઇટ : www.gcert.gujarat.gov.in

તંત્રીશ્રી : જીવનશિક્ષણ, જીસીઈઆરટી, વિદ્યાભવન,
સેક્ટર -૧૨, ગાંધીનગર પીન: ૩૮૨૦૧૬

Gujarat Council of Educational
Research & Training, Gandhinagar

લવાજમ અંગે

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૧૦૦/- રાખવામાં આવેલું છે. લવાજમ જાન્યુઆરીથી ડિસેમ્બર એમ એક વર્ષનું ગણવામાં આવશે. લવાજમ મોકલનારે “સચિવશ્રી, જી.સી.ઈ.આર.ટી., ગાંધીનગર”ના નામનો રૂ. ૧૦૦નો ડ્રાફ્ટ ‘જીવનશિક્ષણ’ જી.સી.ઈ.આર.ટી., વિદ્યાભવન, સેક્ટર-૧૨, ‘ઘ-૪’ કોર્નર પાસે, ગાંધીનગર, પિન-૩૮૨ ૦૧૬ ને મોકલવાનો રહેશે. લવાજમ મોકલનારે પોતાનું પૂરેપૂરું સરનામું પિનકોડ સહિત અચૂકપણે મોકલવાનું રહેશે. રોકડેથી કે મનીઓર્ડરથી લવાજમનો સ્વીકાર કરતા નથી.

મુદ્રક : સરકારી ફોટો લીથો પ્રેસ, અમદાવાદ

શબ્દ - સંગત

- વિનયગિરિ ગોસાઈ

સવાલ પૂછવાનો, તો સવાલ જ નથી...

સવાલ કે પ્રશ્ન પૂછવા અને ઉભા કરવા ક્યારેય સમાનાર્થી ઘટના નથી. સવાલ પૂછનારને સવાલ ઉભા કરનાર તરીકે જોવામાં આવે ત્યારે વાત બદલાય છે

આપણે કહીએ ખરા કે શિક્ષણ ખાસ કરીને વર્ગશિક્ષણ બાળકકેન્દ્રી છે. પરસ્પરનો વ્યવહાર છે વગેરે. પરંતુ હકીકતમાં આપણે આવું કરી શક્યા છીએ? શું આપણું શાળામાં ભણતું બાળક ભણતી વખતે શિક્ષકને સવાલ કરી શકે છે? શું આટલો નાનો પણ પાયાનો અધિકાર બાળક પાસે છે ખરો?

વર્ગમાં કહેવા છતાંય બાળકો શિક્ષકને પ્રશ્ન પૂછતા નથી. કેમ કે તેમણે દૃશ્ય જોયેલું છે કે જે સવાલ પૂછે તેની આખા વર્ગમાં ઠેકડી કરવામાં આવે, “જોયું આને આટલી પણ ખબર પડતી નથી.” એવું કહી હાંસીપાત્ર બનાવવામાં આવે, ક્યાંક ગુસ્સો કાઢવામાં આવે. ક્યાંક પછી પ્રશ્નો પૂછજો એવો કીમિયો કરી વાત ભૂલાવી દેવામાં આવે - આ બધાને પરિણામે બાળકોએ શિક્ષકોને પ્રશ્ન પૂછવાનું સાહસ પડતું મૂક્યું. બાળકના અટપટા સવાલ સામે શિક્ષકની થતી સ્થિતિમાંથી બચાવ મળ્યો. જવાબ મને આવડતો નથી તેમ કેમ કહેવું? જૂઠો જવાબ પણ પકડાઈ જાય? કાલે તમને જવાબ શોધી જણાવીશ આવી બહાદૂરી કેટલા શિક્ષકો પાસે છે? બધું બધાને ના પણ આવડે પણ શોધીને આપવું એ શિક્ષકનો ધર્મ. પણ સાલું ક્યાં શોધવું? ક્યાં વાંચવું? આટલી લાંબી લમણાકૂટ ક્યાં લેવી? તેના કરતાં પ્રશ્ન પૂછવા જ ન દઈએ તો? તો બધુંય સચવાઈ જાય. કહેવાતી નથી આવડતું તે આજરૂ પણ.

ભવિષ્યમાં આ સ્થિતિમાં સુધારો નહીં થાય તો શિક્ષણમાં નવો કાયદો આવી શકે છે. “બાળકોનો શિક્ષકોને પ્રશ્ન પૂછવાનો મૌલિક અધિકારનો કાયદો.” કાયદો આવશે તો નિયમોને વિધિ આવશે. ક્યા સવાલના જવાબ કોણે ક્યાં સુધી આપવાના ત્યારે બરાબરની ફરજ પડશે. શું આપણે આવી બહારથી પડનારી ફરજની રાહ જોઈશું? ફરજ હંમેશાં બહારથી જ પડે તે યોગ્ય છે?

- પ્રોજેક્ટ ઓફિસર, જી.સી.ઈ.આર.ટી.

અનુક્રમણિકા

૧	પ્રશ્ન વૈવિધ્ય વિશેષાંક વિશે...	- તંત્રીસ્થાનેથી...	૫
૨	National Achievement Survey (NAS)	- મનોજ કોરડિયા, ઇકબાલ વોરા	૬
૩	National Achievement Survey (NAS) પ્રશ્નોના પ્રકાર - એક પરિચય	- ડૉ. ભૌમિક	૧૪
૪	વિષયવાર ઉદાહરણરૂપ પ્રશ્નો	- સંકલન	૧૭

શિક્ષક મિત્રો, આ પ્રશ્ન વિશેષાંકમાં આપના માટે NAS તેમજ અન્ય સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાના સંદર્ભે પૂછાતા પ્રશ્નોના સ્વરૂપને ધ્યાને લઈ કેટલાક નમૂનાના પ્રશ્નો રજૂ કરવામાં આવ્યા છે. આપશ્રીએ આ પ્રશ્નોના સ્વરૂપને આધારે અન્ય નવા પ્રશ્નોની રચના કરી આપના બાળકો સમક્ષ રજૂ કરવાના છે, જેથી બાળકોને આવા પ્રશ્નોના જવાબ મેળવવા માટેની પ્રક્રિયાનો મહાવરો થાય.

લેખકો માટે

- જીવનશિક્ષણ માટેના લેખ શ્રુતિ ફોન્ટમાં, ફોન્ટ સાઇઝ ૧૨માં કમ્પ્યુટરાઇઝડ કરી તેની સૉફ્ટ કૉપી જીસીઈઆરટીના ઇ-મેલ એડ્રેસ : gcer12@gmail.com પર મોકલવી. અંક ન મળ્યાની ફરિયાદ અને ભાવ-પ્રતિભાવો પણ ઉપરના ઇ-મેલ એડ્રેસ ઉપર મોકલવા.
- પ્રાથમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારવા ઉપયોગી બને તથા શિક્ષકની શૈક્ષણિક ગુણવત્તામાં વૃદ્ધિ કરે તેવા લેખો આવકાર્ય છે.
- પુરસ્કારનું ધોરણ રાખવામાં આવેલ છે. આથી લેખકશ્રીઓએ તેમની માહિતી સાથે બેંક ખાતાની વિગત જેવી કે બેંક એકાઉન્ટ નંબર, બેંકનું નામ અને શાખા તથા IFSC નંબર જરૂરથી જણાવવી.
- પ્રાથમિક શિક્ષણમાં નવીનીકરણ, આધુનિક વલણ તેમજ શૈક્ષણિક પરિવર્તન સાથે સામાજિક પરિવર્તન ક્ષેત્રે યોગદાન આપનાર વ્યક્તિ કે સંસ્થા વિશેની માહિતી તથા પરિચય લેખ આવકાર્ય છે.
- લેખ મૌલિક, સુવાચ્ય, સર્જનાત્મક તેમજ જોડણીદોષ રહિત, પ્રિન્ટ કરેલો હોવો જોઈએ.
- લેખની એક નકલ પોતાની પાસે રાખવી. અસ્વીકૃત લેખ પરત મોકલવામાં આવશે નહીં.
- લેખ અનુકૂળતા મુજબ પ્રગટ થશે. તે અંગેનો વિશેષ પત્રવ્યવહાર કરવામાં આવશે નહીં.
- લેખ અંગેની સંપૂર્ણ જવાબદારી જે - તે લેખકની રહેશે.
- લેખમાં પ્રગટ થતા વિચાર - વિગત સાથે અધ્યક્ષ, તંત્રી, સહતંત્રી કે સંપાદકમંડળ સહમત છે એમ માનવું નહીં.

પ્રશ્ન વૈવિધ્ય વિશેષાંક વિશે...

તંત્રીસ્થાનેથી...

- શીખનાર એટલે કે બાળકને સમજ પડે તેવી શૈલી અને સમજણની ભાષાથી શીખવવું અને તે જે શીખે છે તે પરિણામલક્ષી કે નીપજલક્ષી હોય તો અને તો જ સાચી અધ્યાપન પ્રક્રિયા થઈ કહેવાય તે બાબત આપણે સૌ જાણીએ છીએ.
- આપણે વિદ્યાર્થીમાં માહિતી ઠાંસી ઠાંસીને ભરવાની નથી પણ તે જે કંઈ શીખે તેમાંથી તેને જ્ઞાન મળે અને શીખવા મળે અને તે જ્ઞાન લાંબા સમય સુધી સ્મરણમાં રહે તે સાચી શીખવવાની પદ્ધતિ છે. ગોખણપટ્ટીને તો બિલકુલ તિલાંજલિ આપીએ. બાળકને ગોખાવીએ તો નહિ જ. કારણ ગોખેલું યાદ રાખવું પડે, જ્યારે સમજેલું હોય તો આપોઆપ સ્ફુરિત થાય. આપણે બાળકને “ગોખણિયો” ક્યારેય બનાવવો નથી, જે માત્ર ગોખાવેલું જ બોલે.
- આપણે વિદ્યાર્થીઓને શીખવેલી બાબતોનું પરીક્ષણ ન કરતાં તેનું મૂલ્યાંકન કરવું ઘટે. તે માટે બાળકને સમજણ પડે, તેની તાર્કિક શક્તિ વધે અને તેનું જ્ઞાન, સમજ અને ઉપયોજનની દિશામાં મૂલ્યાંકન થાય તે પ્રકારની મૂલ્યાંકન કસોટી અને પ્રશ્નરચના આપણે કરવી પડે.
- ગુણોત્સવની કસોટીઓ- પ્રશ્નપત્રો આપણે તે પ્રકારે તૈયાર કરીએ છીએ. હવે નીતિઆયોગે SEQI (School Education Quality Index) તૈયાર કર્યા છે. તેના આધારે દરેક રાજ્યનો Rank આપવાનો થાય, તેમાં NAS (National Achievement Survey) નું મોટું પ્રદાન રહેશે અને તે માટે NASના પ્રશ્નો કયા સ્વરૂપના હોય તેનાથી શિક્ષકો અવગત થાય અને તેવા પ્રશ્નોની રચના કરી વિદ્યાર્થીઓને પ્રેક્ટિસ કરાવે. આ બાબત ખૂબ જરૂરી છે.
- બાળકને માત્ર ભણાવવાનું નથી, તેને ભણતો કરવાનું કામ આપણું છે. તે પોતે શિક્ષકની મદદથી, મિત્રોની મદદથી, સહાધ્યાયીઓની મદદથી, સાધન-સામગ્રી અને સાહિત્યની મદદથી શીખે. તે જે શીખે તેનું સતત- સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન થતું રહે તો જ RTEનો લક્ષ્યાંક ‘તમામ બાળકો માટે ગુણવત્તાસભર શિક્ષણ સુનિશ્ચિત કરવું’ તે સિદ્ધ થાય. RTE Act- 2009 ના નિયમ નંબર- 23(1) અને (2) મુજબ દરેક ધોરણના અંતે દરેક વિષયમાં વિદ્યાર્થીઓ માટે અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ (Learning Outcomes) એટલા માટે જ તો નક્કી કરવામાં આવી છે.
- જીવનશિક્ષણમાં સપ્ટેમ્બર-2013ના અંકમાં ડૉ. ટી. એસ. જોષી, હાલના નિયામકશ્રીએ RTEના ભાગરૂપે પ્રાથમિક શિક્ષણમાં વિદ્યાર્થીનું સતત-સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન થાય તેના પર ભાર મૂકવાની વાત અને NCF (National Curriculum Framework)-2005ને Beyond the Textbook જઈ મૂલ્યાંકન પ્રવિધિને લચીલી બનાવવા માટે આગ્રહભરી વિનંતી કરી છે. જ્ઞાનનો જીવન સાથે અનુબંધ કરવાની વાત યોગ્ય છે. તે માટે શિક્ષકો જાતે NASને ધ્યાનમાં રાખી પ્રશ્નો જાતે રચતા થાય અને વર્ગશિક્ષણ દરમિયાન તેનો ઉપયોગ કરતા થાય તે આ વિશેષાંકનું મુખ્ય આકર્ષણ છે.
- લર્નિંગ આઉટકમ્સ વિદ્યાર્થીઓ માટે જ છે અને તે જ અભ્યાસક્રમ છે તે ખાસ ધ્યાન રાખીએ. તે માટે લર્નિંગ આઉટકમ્સને અનુરૂપ આપણે અધ્યયન અનુભવો આપીએ અને તે મુજબની જ આપણી વર્ગ પદ્ધતિ હોય તો અને તો જ લર્નિંગ આઉટકમ્સ સિદ્ધ થાય.
- વિદ્યાર્થીઓની સફળતામાં જ આપણી સફળતા !!!

National Achievement Survey (NAS)

- મનોજ કોરડિયા, ઇકબાલ વોરા

પ્રસ્તાવના

શિક્ષણની ગુણવત્તામાં સતત વધારો કરવા માટે રાષ્ટ્ર તેમજ રાજ્ય કક્ષાએ સમયાંતરે વિવિધ પ્રકારના સંશોધનો કરવામાં આવે છે. આ સંશોધનોના તારણોને ધ્યાને લઈ શિક્ષણક્ષેત્રે અનુભવાતી મુશ્કેલીઓને પાર પાડવા માટેની વ્યૂહરચના તૈયાર કરવામાં આવે છે. જેને આપણે શિક્ષણની નીતિ પણ કહી શકીએ. આજ રીતે, શાળાના વર્ગખંડમાં કરવામાં આવતી અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયાથી પૂર્વનિર્ધારિત કેટલી ક્ષમતા કે અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ બાળકો દ્વારા સિદ્ધ કરવામાં આવી તે જાણવા માટે તેમજ તે પ્રક્રિયા દરમિયાન અનુભવાતા પ્રશ્નો કે પડકારોને જાણવા માટે મોટા પ્રમાણમાં સિદ્ધિ કસોટી લેવાનું આયોજન કરવામાં આવે છે. જે એક પ્રકારનું સર્વેક્ષણ સંશોધન ગણાય છે.

આપણે જાણીએ છીએ કે કોઈપણ ક્ષેત્રમાં હાથ ધરવામાં આવતા સર્વે એ જે તે ક્ષેત્રની જે તે સમયની સ્થિતિ જાણવા માટે હાથ ધરાતા હોય છે. બસ, એ જ રીતે શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં હાથ ધરવામાં આવતા સર્વે શિક્ષણની સ્થિતિ, સ્તર કે એચિવમેન્ટ એટલે કે સિદ્ધિ જાણવા માટે હાથ ધરવામાં આવે છે.

ગુજરાત રાજ્યમાં જીસીઈઆરટી દ્વારા 1998 થી ગુજરાત એચિવમેન્ટ પ્રોગ્રામ (GAP)નાં નામથી ધોરણ 3 થી 7નાં વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ જાણવા માટેનો સર્વે હાથ ધરાતો આવ્યો છે. ગુજરાતની આ પ્રક્રિયાની એમ.એચ.આર.ડી. દ્વારા સરાહના થતાં સમગ્ર રાષ્ટ્રમાં આ પ્રકારનો સર્વે હાથ ધરાય તે માટે એમ.એચ.આર.ડી.ની પ્રેરણાથી NCERT નવી દિલ્હીના માર્ગદર્શનમાં પ્રત્યેક રાજ્યમાં સ્ટેટ લેવલ લર્નીંગ એચિવમેન્ટ સર્વે (SLAS) તરીકે હાથ ધરાવા લાગ્યો.

આજ રીતે NCERT, નવી દિલ્હી દ્વારા નેશનલ એચિવમેન્ટ સર્વે (NAS)ની શરૂઆત વર્ષ 2001 થી કરવામાં આવેલ છે. જેમાં પ્રત્યેક વર્ષે ધોરણ 3, 5 અને 8 પૈકી એક ધોરણનો સર્વે નિયમિત રીતે હાથ ધરવામાં

આવે છે. આ સર્વેનો ઉદ્દેશ શૈક્ષણિક સિદ્ધિનું સ્તર જાણવાનો અને તેને આધારે જરૂરી પ્રતિપોષણ આપવાનો હોય છે.

NAS પ્રક્રિયા -

- ❖ NAS એટલે National Achievement Survey.
- ❖ આ સર્વેક્ષણ MHRD ના સહયોગથી NCERT નવી દિલ્હી દ્વારા 2001થી હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો.
- ❖ પ્રથમ વખત હાથ ધરાયેલા સર્વેને Baseline Assessment Survey (BAS) કહેવાય છે. જેને Cycle-1 તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- ❖ બીજા તબક્કે Midterm Assessment Survey (MAS) હાથ ધરવામાં આવ્યો જેને Cycle-2 તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- ❖ ત્રીજા તબક્કે Terminal Assessment Survey (TAS) હાથ ધરવામાં આવ્યો જેને હાલ Cycle-3 તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- ❖ આ પ્રત્યેક Cycle કુલ ત્રણ વર્ષમાં પૂરી થાય છે.
- ❖ પ્રથમવર્ષ ધોરણ- 5 , બીજા વર્ષે ધોરણ-3 અને ત્રીજા વર્ષે ધોરણ-8 નો સર્વે હાથ ધરવામાં આવેલ છે. ત્યારબાદ બીજો રાઉન્ડ એટલે કે બીજી સાયકલ ઉપર મુજબના ધોરણનાં સંદર્ભમાં જ હાથ ધરવામાં આવે છે. આ જ રીતે સાયકલ-3 અને 4 સુધીના સર્વેક્ષણો અત્યાર સુધીમાં પૂર્ણ થયેલ છે.

NAS માં સમાવિષ્ટ વિષયો

NAS ધોરણ-3માં ભાષા (માતૃભાષા) અને ગણિત એમ બે વિષયોનો સમાવેશ થાય છે. ધોરણ-5માં ભાષા, ગણિત અને પર્યાવરણ એમ ત્રણ વિષયોનો સમાવેશ થાય છે. જ્યારે ધોરણ-8માં ભાષા, ગણિત, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી અને સામાજિક વિજ્ઞાન એમ કુલ ચાર વિષયોનો સમાવેશ થાય છે.

NAS માટે ઉપકરણની સંરચના

કોઈપણ સર્વેમાં તેના ઉપકરણનું આગવું મહત્વ છે. NAS માં આપણે તેને પ્રશ્નપત્ર કે કસોટીપત્ર કહીએ છીએ. આ ઉપકરણ જેટલું યથાર્થ અને વિશ્વસનીય તેટલી તેના પરિણામો અને તારણોની વિશ્વસનીયતા ઊંચી.

પ્રશ્નપત્રમાં પ્રત્યેક રાજ્યનો અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તકોને એકત્ર કરી નિષ્ણાતો પાસે તેનો અભ્યાસ કરાવી વિષયવાર પ્રતિનિધિત્વરૂપ મુદ્દાઓ તારવવામાં આવે છે. વિષય નિષ્ણાત વ્યક્તિઓ પાસે તેના પ્રશ્નો (કલમો) ની રચના કરાવવામાં આવે છે. પ્રશ્ન (કલમ) રચના કરતી વખતે ખાસ કાળજી રાખવામાં આવે છે કે પાઠ્યપુસ્તકમાંથી વિદ્યાર્થીની માત્ર સ્મૃતિને ચકાસતી માહિતી આધારિત પ્રશ્ન (કલમ) ન બને પણ તે વિદ્યાર્થીની જે તે વિષયની સમજ અને તેના ઉપયોગનને ચકાસતો હોવો જોઈએ. આ કસોટીનો પ્રત્યેક પ્રશ્ન (કલમ) એવા હોવા જોઈએ કે જેનો જવાબ આપવામાં વિદ્યાર્થીએ તેની ગોખેલી માહિતી ખપ ન લાગે પણ તેણે વિષયના કરેલા ઉદાહરણપૂર્વકના અભ્યાસને આધારે કેળવાયેલ સમજની જરૂર પડે. આમ, અહીં સમજ ચકાસતા પ્રશ્નો એટલે કે HOT (Higher Order Thinking Question) પ્રશ્નની રચના કરવામાં આવે છે.

SEIની માહિતી

અત્રે NASની વિગતવાર ચર્ચા કરવામાં આવે કારણકે NITI આયોગ દ્વારા SEIની શરૂઆત

કરવામાં આવેલ છે. SEI એટલે School Education Quality Indicator. અહીં પ્રત્યેક રાજ્યનો શાળા શિક્ષણની ગુણવત્તાનો આંક નક્કી કરવા કુલ 34 ઇન્ડિકેટર્સને ધ્યાને લઈ 1000 પોઇન્ટનો ભારાંક નક્કી કરવામાં આવ્યો છે. આ 34 ઇન્ડિકેટર્સ અને 1000 પોઇન્ટને મુખ્ય બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે.

Outcomes(ઉપલબ્ધિઓ) માટે 14 ઇન્ડિકેટર્સ અને 800 પોઇન્ટજે આપણને સ્પર્શતી હોય તેવી બાબત છે. આથી અહીં આપણે પ્રથમ બાબતની ચર્ચા કરીશું

Learning Outcomes (અધ્યાયન ઉપલબ્ધિઓ) માટે 6 ઇન્ડિકેટર્સ અને 600 પોઇન્ટ જેમાં નીચેની બે બાબતો જોવામાં આવશે.

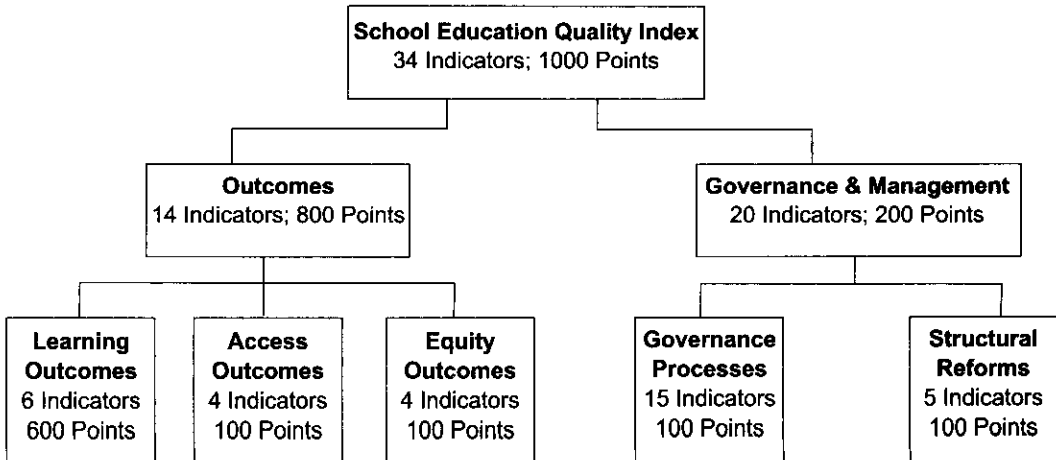
1. NAS ધોરણ 3, 5, 8 અને 10 ના ગુજરાતી અને ગણિતમાં પ્રાપ્ત થયેલ સ્કોર

2. NAS ધોરણ 3માં ગુજરાતી અને ગણિતમાં પાયાની ક્ષમતાઓમાં પ્રભુત્વ Access Outcomes (પ્રવેશ ઉપલબ્ધિ) માટે 4 ઇન્ડિકેટર્સ અને 100 છે જેમાં નીચેની બે બાબતો જોવામાં આવશે.

1. પ્રાથમિક અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક માટે NER GER

2. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક માટે NER GER.

Equity Outcomes (સમાનતા ઉપલબ્ધિ) માટે 4 ઇન્ડિકેટર્સ અને 100 પોઇન્ટ છે જેમાં નીચેની બે બાબતો જોવામાં આવશે.

નોંધ : ઉપરોક્ત માહિતી ફક્ત આપની જાણ સારું છે, જેમાં કેટલાંક અંશે સુધારા થયેલા છે તે સંબંધિત વેબસાઇટ પરથી મેળવી લેવાં.

1. NAS ધોરણ 3, 5, 8 અને 10 ના ગુજરાતી અને ગણિતમાં SC /ST અને સામાન્ય વર્ગના બાળકોએ મેળવેલ પ્રાપ્તિઓ વચ્ચેનો તફાવત.

૨. માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિકના કુમાર અને કન્યાઓના GERમાં તફાવત.

Learning Outcomes (અધ્યયન ઉપલબ્ધિ) ને ત્રણ ક્ષેત્રમાં વહેંચવામાં આવી છે.

ક્ષેત્ર: 1 પ્રાથમિક શિક્ષણમાં વિદ્યાર્થીઓનું પરિણામ

નિર્દેશકો : 1.1.1 ધોરણ: 3 અને 5 માં ભાષામાં સરેરાશ સિદ્ધિ.

1.1.2 ધોરણ: 3 અને 5 માં ગણિતમાં સરેરાશ સિદ્ધિ.

ક્ષેત્ર: 2 ઉચ્ચ પ્રાથમિક શિક્ષણમાં અને માધ્યમિક શિક્ષણમાં વિદ્યાર્થીઓનું પરિણામ

નિર્દેશકો : 1.1.3 ધોરણ : 8 અને 10 માં ભાષામાં સરેરાશ સિદ્ધિ.

1.1.4 ધોરણ: 8 અને 10 માં ગણિતમાં સરેરાશ સિદ્ધિ.

ક્ષેત્ર: 3. ભાષા અને ગણિતમાં પાયાનાં કૌશલ્યોમાં પ્રભુત્વ

નિર્દેશકો : 1.1.5 ધોરણ 2ની ભાષાની ક્ષમતાઓ સિદ્ધ કરનાર ધોરણ 3ના વિદ્યાર્થીઓના ટકા. 1.1.6 ધોરણ 2ની ગણિતની ક્ષમતાઓ સિદ્ધ કરનાર ધોરણ 3ના વિદ્યાર્થીઓના ટકા.

ઉપરોક્ત આપણે SEQI અંગે માહિતી મેળવી કારણકે આ માહિતીને જોતાં ખ્યાલ આવશે કે આપણી શાળાનાં બાળકોનો NAS ની કસોટીમાં મળેલ પ્રાપ્તિઓની ઇન્ડિકેટર્સમાં કેટલું મહત્વ આપવામાં આવેલ છે. આ સંદર્ભે, NASમાં જે તે શાળાનાં બાળકો સારું પ્રદર્શન કરે અને તે માટે તેમને જરૂરી માર્ગદર્શન અને તૈયારી કરવા માટેનો મહાવરો મળી રહે તેવા પ્રયત્નો કરવા જોઈશે.

NAS સંદર્ભે આપણી ભૂમિકા

NAS વિશે આટલી સમજ પ્રાપ્ત કર્યા પછી આપણી (મુખ્ય શિક્ષક કે શિક્ષક તરીકે) ભૂમિકા વિશે આપણે શું કરવું જોઈએ તે નક્કી કરીએ.

❖ શિક્ષણ કાર્ય કરતી વખતે બાળક જે તે વિષયનાં મુદ્દાનું હાર્દ સમજે. માત્ર માહિતીને ગોખીને યાદ ન રાખે તેની કાળજી લઈએ.

❖ સંકલ્પનાને ધ્યાને રાખી તેના સ્પષ્ટીકરણ માટે શિક્ષણકાર્ય કરીએ. અધ્યયન પર કેન્દ્રીકરણ કરીએ. બાળકની સમજ સ્પષ્ટ થાય તેવા ઉદાહરણોનો ઉપયોગ કરી સમજાવીએ.

❖ અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયાના એક ભાગ તરીકે બાળકની સમજ ચકાસતા હોય તેવા પ્રશ્નો મૌખિક કે લેખિત સ્વરૂપે પૂછીએ.

❖ આ પ્રશ્નો પૂછવા માટે સૌપ્રથમ આવા સમજ ચકાસતા પ્રશ્નો (Higher Order Thinking Question) ની રચના કરવાની કુશળતા પ્રાપ્ત કરીએ. પ્રશ્નો રચીએ, સતત નિષ્ઠાપૂર્વકના મહાવરાના અંતે આવું પ્રભુત્વ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે.

❖ આવા પ્રકારના પ્રશ્નોની રચના માટે તેવા પ્રકારના પ્રશ્નોવાળા ઉપકરણોનો અભ્યાસ કરીએ. તે માટેના સ્રોત તપાસીએ, તેનો ઉપયોગ કરીએ અને નિપુણતા પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરીએ.

❖ બાળકોને પણ આવા પ્રકારના પ્રશ્નોના જવાબ આપવાનો મહાવરો કરાવવો જોઈએ.

❖ આ બાબતે વિશેષ જાણકારી માટે NCERTની વેબસાઈટ પર NAS ના રિપોર્ટ જોવા મળશે. GCERTની વેબસાઈટ પર GROERમાંથી ઉપયોગી બનશે.

❖ GCERTની વેબસાઈટ પર પણ સપ્ટેમ્બર 2013 અને ઓક્ટોબર 2013 ના જીવન શિક્ષણના પ્રશ્ન વૈવિધ્ય વિશેષાંક આપને એક વાર જોઈ જવા વિનંતી છે.

❖ આ ઉપરાંત જાન્યુઆરી 2017 થી પ્રકાશિત જીવન શિક્ષણના અંકોમાં પણ કેટલાક પાન પર HOTS QUESTIONSના નામ અંતર્ગત વિવિધ વિષયોના પ્રશ્નો આપવામાં આવેલ છે. આ પ્રશ્નોના જેવા અન્ય પ્રશ્નોની આપની કક્ષાએ રચના કરી બાળકોને મહાવરો આપી શકાય.

NASમાં પૂછાતા સમજ ચકાસતા પ્રશ્નોનો પરિચય મેળવીએ :

સમજ ચકાસતા પ્રશ્નો (Higher Order Thinking Question)ના નમૂનારૂપ પ્રશ્નોનો અભ્યાસ કરીએ.

ધોરણ - 8 ભાષા

❖ નીચેનો ફકરો વાંચી પ્રશ્ન ના જવાબ માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો.

દાદાજીને પોતાનું પેન્શન લેવા દહેરાદૂનથી સહારપુર જવું પડતું. તેમણે ટોટોને સાથે લઈ જવાનું નક્કી કર્યું. ટોટો માટે એક મોટો કાળો કેનવાસનો સામગ્રી ભરવાનો થેલો લાવવામાં આવ્યો. જેમાં નીચે તળિયે થોડું ઘાસ રાખ્યું હતું, તે તેનું નવું ઘર બન્યું. થેલો બંધ કરતાં બહાર નીકળવાનો કોઈ રસ્તો હતો. ટોટો તેના હાથ બહાર કાઢી શકતો નહોતો અને કેનવાસ એટલું બધું મજબૂત હતું કે ટોટો તેને કરડીને પણ નીકળી શકતો નહોતો. થેલીમાંથી બહાર નીકળવાના એના પ્રયત્નોનું પરિણામ એ આવ્યું કે ક્યારેક થેલો જમીન પર ઘસડાતો અથવા તો ક્યારેક હવામાં ઊછળતો. આ પ્રદર્શન જોવા માટે દહેરાદૂન રેલવે પ્લેટફોર્મ ઉપર જિજ્ઞાસુ લોકોનું ટોળું જમા થયું.

સહારપુર સુધી તો ટોટો થેલામાં જ રહ્યો. પરંતુ જ્યારે દાદાજી રેલવે સ્ટેશનના દરવાજે પોતાની ટિકિટ બતાવી રહ્યા હતા ત્યાં જ અચાનક ટોટોએ પોતાનું માથું થેલાની બહાર કાઢ્યું અને ટિકિટ કલેક્ટર સામે દાંતિયાં કર્યાં.

તે બિચારો ચમકી ગયો પરંતુ તરત જ સમયસૂચકતા દાખવીને અને ખાસ તો દાદાજી સામે ચિઢાઈને તેણે કહ્યું, ‘મહાશય આપની સાથે ફૂતરો છો. નિયમ અનુસાર આપે તેનું ભાડું આપવું પડશે.’

દાદાજીએ ટોટોને થેલામાંથી બહાર કાઢ્યો અને વાંદરો એ ફૂતરા કે અન્ય કોઈ પણ ચોપગા પ્રાણીમાં ન ગણાય તેવું સાબિત કરવા નિરર્થક પ્રયત્ન કર્યો. ટિકિટ કલેક્ટર દ્વારા ટોટોને ફૂતરાની શ્રેણીમાં મૂકવામાં આવ્યો તેના ભાડા પેટે અપાયેલી રકમ ત્રણ રૂપિયા હતી.

પછી દાદાજીએ પોતાના ખિસ્સામાંથી એક પાલતુ કાચબો કાઢ્યો અને કહ્યું, ‘તમે બધા જ પ્રાણીઓનું ભાડું લઈ રહ્યા છો તો આના માટે શું આપવું પડશે?’

ટિકિટ કલેક્ટરે કાચબાને ધ્યાનથી જોયો અને

પોતાની આંગળી ધીમેથી ભોંકી. તેણે દાદાજી સામે આનંદસભર વિજયી નજરે જોયું અને કહ્યું, “કશું જ ભાડું નહીં, આ ફૂતરો નથી.”

પ્રશ્ન : ટોટો કોણ હતું?

1. બાળક
2. ફૂતરો
3. વાંદરો
4. કાચબો

પ્રશ્ન : નીચે પૈકી કયું વિધાન સાચું નથી?

1. દાદાજી દહેરાદૂનમાં રહેતા હતા.
2. દાદાજી પોતાનું પેન્શન લેવા જઈ રહ્યા હતા.
3. દાદાજી એકલા મુસાફરી કરતા હતા.
4. દાદાજી રેલવેમાં મુસાફરી કરતા હતા.

પ્રશ્ન : દાદાજી ટોટોને શામાં લઈને ગયા હતા?

1. પોતાના ખિસ્સામાં
2. ઘાસફૂસના બંડલમાં
3. મોટા થેલામાં
4. નાની થેલીમાં

પ્રશ્ન : પ્લેટફોર્મ ઉપર જોવાવાળાઓનું ધ્યાન કોણે આકર્ષિત કર્યું ?

1. એક પ્રદર્શને
2. હવામાં ઊછળકૂદ કરતા ટોટોએ
3. થેલામાંથી ડોકિયું કરતા ટોટોએ
4. આવી રહેલી ગાડીએ

પ્રશ્ન : દાદાજીને ટોટોનું ભાડું ચૂકવવું પડ્યું કારણ કે.....

1. ટોટો ચોપગું પ્રાણી હતો.
2. બધાં જ પ્રાણીઓ માટે શુલ્ક હતું.
3. તેમણે ટોટોની ટિકિટ લીધી ન હતી.
4. ટોટોને ફૂતરાની શ્રેણીમાં વર્ગીકૃત કરાયો હતો.

પ્રશ્ન : આ ઘટનામાં સૌથી પહેલાં શું બન્યું?

1. દાદાજીએ ટોટોનું ભાડું ચૂકવ્યું
2. દાદાજીએ પોતાનો કાયબો બહાર કાઢ્યો
3. ટોટોએ ટિકિટ કલેક્ટર સામે વાંદરવેડા કર્યા
4. ટોટોએ થેલાની બહાર માથું કાઢ્યું

ધોરણ - 8 વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી

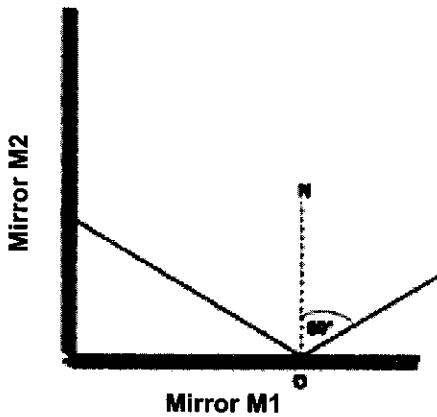
પ્રશ્ન : નીચે આકૃતિમાં સમાન આકાર અને કદના બે ટુકડાઓ ટેબલ પર મૂકેલા દર્શાવેલ છે..

કઈ પરિસ્થિતિમાં ટુકડાઓને કારણે ટેબલ પર મહત્તમ દબાણ લાગશે ?

1. B
2. C
3. D
4. A

પ્રશ્ન : બે અરીસાઓ M1, અને M2 ને એકબીજાના કાટખૂણે ગોઠવેલ છે. એક પ્રકાશનું કિરણ આકૃતિમાં દર્શાવ્યા મુજબ અરીસા M1 પર 60° ના ખૂણે આપાત કરેલ છે. અરીસા M2 પરાવર્તનકોણ નીચેનામાંથી કયો થશે ?

1. 30°
2. 60°

3. 45°

4. 90°

ધોરણ - 8 સામાજિક વિજ્ઞાન

પ્રશ્ન : વિધવા પુનઃ લગ્ન ધારો અને બાળ લગ્ન અંકુશ ધારો જેવા મહિલા સંબંધી સુધારાનો હિન્દુ રાષ્ટ્રવાદી શા માટે વિરોધ કરતા હતા ?

1. તેનાથી કૌટુંબિક મૂલ્યોના હાસ અને ભારતીય સંસ્કૃતિનો બગાડ થશે.
2. તે સ્ત્રીઓને વધુ શક્તિશાળી બનાવશે.
3. તે સ્ત્રીઓને ઓછી આજ્ઞાંકિત બનાવશે.
4. તેનાથી પુરુષોની સ્થિતિ નબળી બનશે.

પ્રશ્ન : ખાદ્ય નિર્માણ ઉદ્યોગ, વનસ્પતિ તેલ ઉદ્યોગ અને ખાંડ ઉદ્યોગ એ કયા પ્રકારના ઉદ્યોગોનાં ઉદાહરણો છે ?

1. ખનિજ આધારિત ઉદ્યોગ
2. જંગલ આધારિત ઉદ્યોગ
3. સમુદ્ર આધારિત ઉદ્યોગ
4. કૃષિ આધારિત ઉદ્યોગ

પ્રશ્ન : આપણે માનવ સંસાધન માટે શિક્ષણ અને તાંત્રિક કૌશલ્ય (સ્કીલ) નો વિકાસ કરવો જોઈએ કારણ કે..

1. આપણી પાસે ખૂબ જ ધન (રૂપિયા) છે.
2. તે આપણા દેશના વિકાસમાં મદદરૂપ થઈ શકે છે.
3. શિક્ષિત લોકો ચપલ દેખાય છે.
4. બીજા રાષ્ટ્રના લોકો પણ શિક્ષિત છે

ધોરણ - 8 ગણિત

પ્રશ્ન : સ્વામી દર મહિને રૂપિયા 350 નાં છાપાં ખરીદે છે. આ રકમ તેના ખિસ્સા ખર્ચના 70% છે, તો તેનો ખિસ્સા ખર્ચ કુલ કેટલા રૂપિયા હશે?

1. 455
2. 500
3. 575
4. 580

પ્રશ્ન : $5\frac{2}{3}$ મીટર દોરડાની કિંમત રૂ. $12\frac{3}{4}$ છે. તો એક મીટર દોરડાની કિંમત (રૂપિયામાં) શોધો.

1. $2\frac{1}{4}$
2. $2\frac{5}{12}$
3. $3\frac{5}{12}$
4. $3\frac{2}{3}$

પ્રશ્ન : જો ચતુષ્કોણનો એક ખૂણો 60° અને બાકીના ત્રણેય ખૂણાઓનો ગુણોત્તર 3:4:5 હોય તો બાકીના ત્રણેય ખૂણાઓનાં માપ જણાવો.

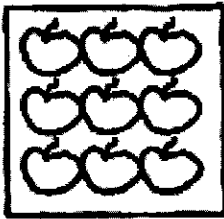
1. $60^\circ, 80^\circ, 100^\circ$
2. $45^\circ, 60^\circ, 75^\circ$
3. $90^\circ, 120^\circ, 150^\circ$
4. $75^\circ, 100^\circ, 125^\circ$

ધોરણ - ૫ ગણિત

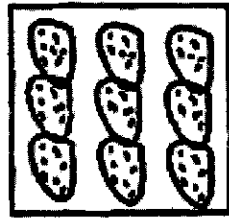
પ્રશ્ન : નીચેનામાંથી કયું સાચું નથી ?

1. $1\frac{1}{2}$ મી. = 150 સે.મી
2. $1\frac{1}{2}$ કિગ્રા = 150 ગ્રામ
3. $1\frac{1}{2}$ કલાક = 90 મીનીટ
4. $1\frac{1}{2}$ રૂ. = 150 પૈસા

પ્રશ્ન : $2\frac{1}{2}$ કિ.ગ્રા. ટમેટા અને $1\frac{1}{2}$ કિ.ગ્રા બટાકાના કુલ કેટલા રૂપિયા થાય ?

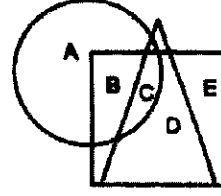
રૂ. 18 પ્રતિ કિ.ગ્રા.

રૂ. 13 પ્રતિ કિ.ગ્રા.

1. રૂ 45.00
2. રૂ 54.50
3. રૂ 59.60
4. રૂ 64.50

પ્રશ્ન : નીચેની આકૃતિમાંથી કઈ સંખ્યા, ચોરસ અને વર્તુળની અંદર છે પરંતુ ત્રિકોણમાં નથી ?

1. B
2. C
3. D
4. E

ધોરણ-5 ગુજરાતી

નીચે આપેલ લખાણને કાળજીથી વાંચો, ત્યારબાદ તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સાચા જવાબના ક્રમ પર 0 (વર્તુળ) કરો

નવજ્ઞાન

નાના બાળકોનું છાપું

નવજ્ઞાન ખરીદો

પિતાજી જુઓ મારું છાપું કેટલું સારું છે.

પત્ર લખો : નવજ્ઞાન, 13 ગંગા રોડ, બેંગ્લોર - કર્ણાટક

નવજ્ઞાન યુનિયન
(3 થી 5 વર્ષના માટે)

નવજ્ઞાન નવી દિશા
(9 થી 11 વર્ષના માટે)

નવજ્ઞાન ચાંદામામા
(6-7 વર્ષના માટે)

નવજ્ઞાન ચિંતન
(12-14 વર્ષના માટે)

મફત પ્રત માટે ફોન કરો 09888811100

5 લાખ વાચક નવજ્ઞાન વાંચે છે.

પ્રશ્ન : કેટલા પ્રકારના નવજ્ઞાન પ્રકાશિત થાય છે ?

1. એક
2. બે
3. ત્રણ
4. પાંચ

પ્રશ્ન : નવ વર્ષના બાળકે કયું છાપું વાંચવું જોઈએ ?

1. યુનમુન
2. ચાંદામામા
3. નવી દિશા
4. ચિંતન

પ્રશ્ન : નવજાનની મફત પ્રત મેળવવા શું કરશો ?

1. પ્રત્ર લખવો
2. ફોન કરવો.
3. છાપા વેચવાવાળા પાસે જવું
4. વાંચકોને મળવું.

પ્રશ્ન : કઈ ઉંમર સુધી નવજાન વાંચી શકાય છે ?

1. અગિયાર વર્ષ સુધી
2. બાર વર્ષ સુધી
3. તેર વર્ષ સુધી
4. ચૌદ વર્ષસુધી

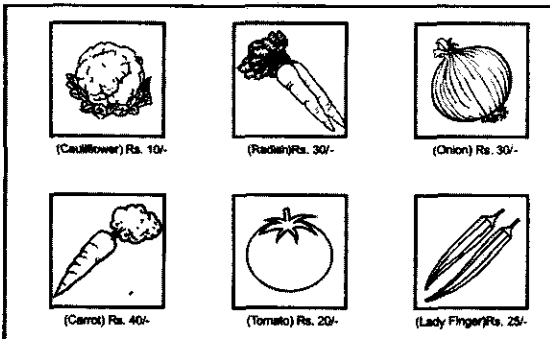
પ્રશ્ન : 'જુઓ મારું છાપું કેટલું સારું છે.' છોકરીનું આમ કહેવાનો અર્થ એ છે કે,

1. તેણે આ છાપું લખ્યું છે.
2. તેને આ છાપું વાંચવું ગમે છે.
3. તે તેને કોઈને નહીં દે
4. તેનું છાપું હજુ હમણાં જ આવ્યું છે.

ધોરણ - 3 ગુજરાતી

❖ ચિત્ર જુઓ અને સાચા જવાબ પર વર્તુળ કરો.

સોનુની શાકભાજીની દુકાન

❖ જેમાં મીઠાશ છે તેવી શાકભાજી

1. ફૂલાવર
2. ભીંડા
3. ગાજર

❖ જેનો આકાર ગોળ છે. તેવી શાકભાજી

1. ટામેટાં
2. મૂળા
3. ભીંડા

❖ કઈ શાકભાજી સમારતી વખતે આંખમાં આંસુ આવી જાય છે ?

1. ડુંગળી
2. ફૂલાવર
3. ગાજર

1. નીચે આપેલ ટાઇમ ટેબલ જુઓ અને પૂછાયેલ પ્રશ્નોનાં સાચા જવાબ પર વર્તુળ દોરો.

તાસ	1	2	3	4	રિશેષ	5	6	7	8
સોમવાર	ગણિત	પર્યાવરણ	હિન્દી	હસ્તકળા	ભોજન વિરામ	અંગ્રેજી	સંગીત	રમત	કલા
મંગળવાર	અંગ્રેજી	ગણિત	હિન્દી	કલા	ભોજન વિરામ	પર્યાવરણ	હસ્તકળા	રમત	પુસ્તકાલય

❖ સોમવારે અને મંગળવારે કયો તાસ રમતનો છે ?

1. ચોથો
2. આઠમો
3. સાતમો

❖ મંગળવારે ગણિતના તાસ પહેલાં શાનો તાસ આવે છે ?

1. અંગ્રેજી
2. હિન્દી
3. સંગીત

❖ સોમવારે ભોજન વિરામ પહેલા શાનો તાસ આવે છે ?

1. ચિત્ર

2. હસ્તકળા

3. પર્યાવરણ

❖ રમતો હંમેશાં તાસમાં છે.

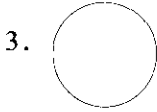
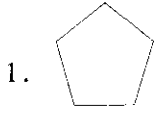
1. છઠ્ઠા

2. સાતમા

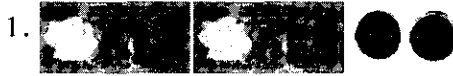
3. આઠમા

ધોરણ - 3 ગણિત

1. નીચેનામાંથી કયા આકારને ખૂણા નથી ?

2. આપેલા નાણાંની કિંમત પૈકી

અને

1. ચિત્ર - 1 ની વધારે છે.

2. ચિત્ર - 2 ની વધારે છે.

3. ચિત્ર - 1 અને ચિત્ર - 2 ની સરખી છે.

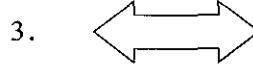
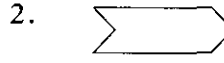
3. + = ?

1. 11

2. 10

3. 9

4. નીચેનામાંથી કયો આકાર ભોંયતળિયાની ટાઇલ્સ માટે વાપરી શકાતો નથી ?

ધોરણ - 3 પર્યાવરણ

પ્ર. 1 :ની ખરીદી કરતી વખતે વજન કાંટાનો ઉપયોગ થશે?

A. કેરોસીન

B. દૂધ

C. ડુંગળી

D. પેન્સિલ

પ્ર. 2 : તમારે વિશ્વભરની પાંચ વર્તમાન ઘટનાઓ વિશે લખવાનું છે, તો, નીચેનામાંથી શાનો ઉપયોગ કરશો.

A. ટપાલ (પત્ર)

B. ટેલિફોન

C. સમાચારપત્ર

D. વાર્તાની ચોપડી

પ્ર. 3 : નીચેનામાંથી કયાં પ્રાણીઓ ફૂદકા મારીને ચાલે છે?

A. ઘોડો, માછલી

B. સસલું, કાંગારું

C. હાથી, કૂતરું

D. બિલાડી અને કાગડો.

રીડર, જીસીઈઆરટી, ગાંધીનગર
લેકચરર, ડાયેટ, અમદાવાદ (શહેર)

National Achievement Survey (NAS)

પ્રશ્નોના પ્રકાર - એક પરિચય

- ડૉ. ભૌમિક

નમસ્કાર શિક્ષક અને પ્રશિક્ષક મિત્રો આવનાર સમયમાં એક રાષ્ટ્રકક્ષાની કસોટીની અજમાયશ થનાર છે. આ બાબતથી આપ વિદિત હશે. આ કસોટી National Achievement Survey (NAS)ના નામથી ઓળખાય છે. જે અંગેની વિગતે માહિતી તમને આ અંકના અન્ય લેખમાંથી મળશે. આપણે તેની જરૂરી માહિતીની વાત કરી લઈએ.

આ કસોટી હવે સમગ્ર રાષ્ટ્રમાં લેવાનાર છે અને તેમાં તમામ જિલ્લાઓ આવરી લેનાર છે. આ સર્વેક્ષણ ધોરણ 3,5 અને 8 એમ ત્રણ ધોરણોમાં લેવાનાર છે. આ સર્વેક્ષણની મહત્વની બાબત એ છે કે આ કસોટીમાં આવેલ પરિણામોનો જિલ્લા અને રાજ્યના પરિણામોની જિલ્લા જિલ્લા અને રાજ્ય રાજ્ય વચ્ચે તુલના થનાર છે અને તેના આધારે રાજ્યના શિક્ષણના બજેટનો આધાર રહેનાર છે. આ બાબત વિગતે આપને SEQI (School Education Quality Index)ના લેખમાં જાણવા મળશે. આ લેખમાં આપણે National Achievement Survey (NAS) કેવા પ્રકારના પ્રશ્નો પૂછાવનાર છે તેની માહિતી મેળવીશું જેથી આપણે આપણા જિલ્લામાં શિક્ષકો તથા વિદ્યાર્થીઓને આ માટે તૈયાર કરી શકીએ.

સામાન્ય રીતે કોઈ પણ કસોટીના પ્રશ્નોને જોતા તેને મોટે ભાગે મુખ્ય ત્રણ વિભાગમાં વહેંચવામાં આવે છે.

● પ્રશ્નોના મુખ્ય ત્રણ પ્રકાર જોવા મળે છે.

- 1) FACT (તથ્યો) - હકીકત આધારિત
 - 2) FIGURE (સંખ્યા) - આંકડાકીય માહિતી આધારિત
 - 3) CONCEPT (સિદ્ધાંત) - સંકલ્પના આધારિત
- આપણે આ પ્રકારોની ઉદાહરણો સાથે ચર્ચા કરીએ.

FACT (તથ્યો)

- આ પ્રકારના પ્રશ્નો મુખ્યત્વે સ્મૃતિ આધારિત તથા વિષયવસ્તુની હકીકત કે તથ્યો આધારિત હોય છે.

- તેનો મુખ્ય આધાર વિષયવસ્તુને જે તે સ્વરૂપે રજૂ કરવાનો હોય છે.
- આ પ્રશ્નો વિદ્યાર્થીઓના માત્ર માહિતીના સ્તરને ચકાશે છે. અથવાતો જ્ઞાનાત્મક પાસાની કસોટી કરે છે તેમ કહી શકાય.
- ઉદા.-1 નીચેનામાંથી કોષકેન્દ્રમાં શું જોવા મળતું નથી?

અ) રાઇઝોબિયમ

બ) ન્યુક્લિયસ

ક) કોમોઝોમ

ડ) જીન

- ઉદા.-2 નીચેનામાંથી કયું ગુજરાતનું પડોશી રાજ્ય છે.

અ) મિઝોરમ

બ) હરિયાણા

ક) રાજસ્થાન

ડ) ગોવા

FIGURE (સંખ્યા) - આંકડાકીય માહિતી

- આ પ્રકારના પ્રશ્નોનો પણ મુખ્ય આધાર સ્મૃતિ હોય છે.
- તેનો મુખ્ય આધાર કોઈ પણ હકીકત સાથે સંકળાયેલ આંકડાકીય માહિતીને ઓળખવાની હોય છે.
- ઉદા.-1 મનુષ્યમાં રંગસૂત્રોની કેટલી જોડ આવેલ હોય છે?

અ) 23

બ) 21

ક) 24

ડ) 25

- ઉદા 2 ખૂણાની દૃષ્ટિએ ત્રિકોણના કેટલા પ્રકાર પડે.

અ) 3

બ) 2

ક) 4

ડ) 5

CONCEPT (સિદ્ધાંત) - સંકલ્પના આધારિત

- આ પ્રકારના પ્રશ્નો Higher Order Thinking Skill (HOTS)ની ચકાસણી માટે ખૂબ મહત્વ ધરાવે છે.

- તેમાં મુખ્યત્વે વિષયવસ્તુની સંકલ્પના/સિદ્ધાંત આધારિત વિચારણાને આધારે જવાબ આપવાનો હોય છે.
- તુલનાત્મક પરીક્ષાઓમાં આ પ્રકારના પ્રશ્નોનું મહત્વ અને ભારાંક વધુ હોય છે.
- સમગ્ર રાષ્ટ્રના common core curriculum ની અસરકારતાની ચકાસણી કરવાની હોય ત્યારે વિદ્યાર્થીઓની સંકલ્પનાત્મક સિદ્ધિ કેટલી છે તે જાણવું ખૂબ મહત્વ ધરાવે છે.

આ પ્રકારના પ્રશ્નોના પણ અલગ અલગ પ્રકાર આપણે કરી શકીએ જે નીચે મુજબ છે.

- આ પ્રકારના પ્રશ્નોનું વર્ગીકરણ નીચે મુજબ છે.
 - 1) વિવિધ પરિસ્થિતિ આધારિત ઉદાહરણ
 - 2) ઉપયોગ આધારિત ઉદાહરણ
 - 3) સિદ્ધાંત આધારિત ઉદાહરણ
 - 4) ગુણધર્મ આધારિત વર્ગીકરણ
 - 5) સંકલ્પના / સિદ્ધાંત આધારિત સ્મૃતિ આધારિત પ્રશ્નો
 - 6) સંકલ્પના / સિદ્ધાંત આધારિત વ્યવહારિક ઉપયોજન આધારિત પ્રશ્નો
 - 7) સંકલ્પના / સિદ્ધાંત આધારિત પરિસ્થિતિજન્ય પ્રશ્નો

આપણે આ પ્રકારોને ઉદાહરણ સાથે સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ અને પ્રશિક્ષક મિત્રોને વિનંતી કે આ પ્રકારના પ્રશ્નો રચવાનો મહાવરો આપના જિલ્લાના શિક્ષકોને તાલીમ વર્ગ ગોઠવીને આપવો જેથી શિક્ષક મિત્રો આવા પ્રશ્નો રચીને તેનો શાળા કક્ષાએ અમલ કરી શકે. આમ કરવાથી જ આપણા પરિણામો સિદ્ધિ સર્વેક્ષણમાં સુધરી શકશે.

વિવિધ પરિસ્થિતિ આધારિત ઉદાહરણ

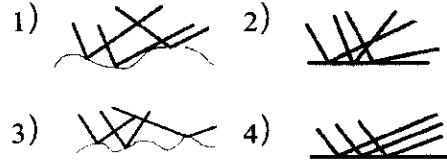
- પ્રશ્ન - નીચેનામાંથી કઈ ગતિ વર્તુળાકાર ગતિ દર્શાવે છે?
 - 1) હિંચકાની ગતિ
 - 2) ચાલતી કીડીની ગતિ
 - 3) પંખાના પાંખિયાની ગતિ
 - 4) રેતીમાં ચાલતી સાયકલની ગતિ

ઉપયોગ આધારિત ઉદાહરણ

- પ્રશ્ન - મોટરગાડીના હેડ લેમ્પમાં કયા પ્રકારના અરીસાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.?
 - 1) અંતગોળ અરીસો
 - 2) બહિર્ગોળ અરીસો
 - 3) અંતગોળ લેન્સ
 - 4) બહિર્ગોળ લેન્સ

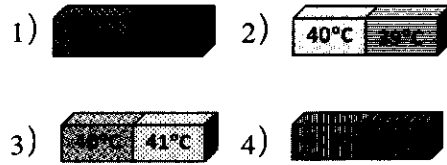
સિદ્ધાંત આધારિત ઉદાહરણ

- પ્રશ્ન - નીચેનામાંથી કઈ આકૃતિ પ્રકાશનું નિયમિત પરાવર્તન દર્શાવે છે?

સિદ્ધાંત આધારિત ઉદાહરણ

- પ્રશ્ન - અલગ અલગ તાપમાને રાખેલ સમાન ધાતુના ટુકડાઓ એકબીજાના સંપર્કમાં લાવવામાં આવેલ છે. નીચેનામાંથી કઈ પરિસ્થિતિમાં ઉષ્માનું સંચરણ થશે નહિ?

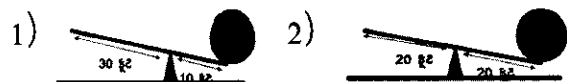
ગુણધર્મ આધારિત વર્ગીકરણ

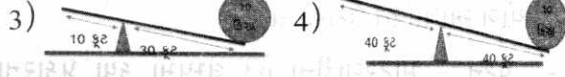
- પ્રશ્ન - નીચેનામાંથી કયું જૂથ માત્ર કઠોળનું છે?
 - 1) મગ, ચણા, ઘઉં
 - 2) ઘઉં, ચણા, મકાઈ
 - 3) મગ, વટાણા, વાલ
 - 4) ઘઉં, મકાઈ, ચોખા

સંકલ્પના / સિદ્ધાંત આધારિત સ્મૃતિ પ્રશ્નો

- પ્રશ્ન - કોઈપણ સપાટી ઉપર લાગતું બળ જેમ વધે તેમ....
 - 1) દબાણ વધે
 - 2) દબાણ ઘટે
 - 3) દબાણ પર કોઈ અસર ન થાય
 - 4) દબાણ એ અચલ રાશી છે

સંકલ્પના / સિદ્ધાંત આધારિત વ્યવહારિક પ્રશ્નો

સંકલ્પના / સિદ્ધાંત આધારિત પરિસ્થિતિ જન્ય પ્રશ્નો

- પ્રશ્ન - મુકેશની ગાડીની બ્રેક નકામી થઈ ગઈ, ગેરેજમાં બતાવતા જાણવા મળ્યું કે તેની ગાડીના બ્રેક લાઇનર ઘસાઈ ગયા છે. આવું થવા પાછળનું કારણ...

- 1) બે લાઇનર વચ્ચે લાગતું ઘર્ષણ બળ
- 2) બે લાઇનર વચ્ચે લાગતું ચુંબક બળ
- 3) બે લાઇનર વચ્ચે લાગતું ગુરુત્વાકર્ષણ બળ
- 4) બે લાઇનર વચ્ચે લાગતું ઉત્પ્લાવક બળ

ડાયટ અમદાવાદ-ગ્રામ્ય

વિજ્ઞાન, ગણિત અને પર્યાવરણ પ્રદર્શન 2017 માટેના વિષયો અંગેની માહિતી

મુખ્ય વિષય

Innovation for Sustainable Development

(ટકાઉ વિકાસ માટે નાવિન્ય / નવીનીકરણ)

પેટા વિષયો

1. Health and well being
(સ્વાસ્થ્ય અને સુખાકારી)
2. Resource management and food security
(સંશાધન વ્યવસ્થાપન અને અન્ન સુરક્ષા)
3. Waste management and water body conservation
(કચરાનું વ્યવસ્થાપન અને જળ સ્ત્રોતોની જાળવણી/સંરક્ષણ)
4. Transport and Communication
(પરિવહન અને પ્રત્યાયન)
5. Digital and technological solution / Mathematical modeling
(ડિજિટલ અને તકનિકી ઉકેલ / ગાણિતિક નમૂના નિર્માણ)

**Title of One-Day Seminar
(At District level and State Level)**

**Digital Transaction- Promises and Challenges
(ડિજિટલ વ્યવહાર- પ્રતિબદ્ધતા અને પડકારો)**

વિષયવાર ઉદાહરણરૂપ પ્રશ્નો

- સંકલન

ગુજરાતી

નીચેની વાર્તા વાંચી પૂછેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલા સાચા વિકલ્પને શોધી તેની ઉપર વર્તુળ (O) કરો.

ઉસ્તાદ ગુરુ

દસ વરસનો એક છોકરો. તેનો ડાબો હાથ છેક ખભામાંથી કપાઈ ગયેલો. તેને કુસ્તી શીખવાની ખૂબ ઇચ્છા. તે એક ઉસ્તાદ પાસે ગયો. ઉસ્તાદે તેને એક જ દાવ શીખવ્યો. સતત પાંચ વરસ સુધી દિવસ-રાત એ જ દાવની પ્રેક્ટિસ કરાવી. છોકરાને બીજા શીખવાની બહુ ઇચ્છા થતી. પણ તે ગુરુને કશું કહી શકતો નહીં. ગુરુમાં શ્રદ્ધા રાખી એ જ દાવનો મહાવરો કરતો રહ્યો.

એવામાં દેશની સૌથી મોટી કુસ્તી સ્પર્ધાની જાહેરાત થઈ. ઉસ્તાદના ઘણા શિષ્યો એ સ્પર્ધામાં ભાગ લેવાના હતા. ઉસ્તાદે પેલા છોકરાને પણ એ સ્પર્ધામાં ભાગ લેવાનું સૂચન કર્યું.

એક તો નાની ઉંમર અને પોતે એક જ દાવ જાણે. તેથી છોકરો મૂંઝાયો. પણ ગુરુની આજ્ઞા માથે ચડાવી તેણે સ્પર્ધામાં ભાગ લીધો.

સ્પર્ધા શરૂ થઈ. એક દાવ જાણનારો છોકરો ભલભલા પહેલવાનોને હરાવી ફાઇનલમાં પહોંચી ગયો. ફાઇનલમાં સામે એક તીસેક વરસનો, કસાયેલો, રાક્ષસી કદનો હરીફ આવ્યો. સૌને ખાતરી હતી કે આ હરીફાઈમાં નાનો છોકરો ટકી શકે નહીં.

પણ આશ્ચર્ય ! બે જ મિનિટમાં પેલો હરીફ ધૂળ ચાટતો થઈ ગયો.

ઘરે પાછા ફરતાં પેલા છોકરાએ ગુરુને પૂછ્યું, “ગુરુજી, હું માત્ર એક દાવ જાણું છું છતાં કેમ જીતી ગયો?”

ગુરુએ હસીને કહ્યું, ‘દીકરા, કુસ્તીનો આ સૌથી અઘરો દાવ છે. એમાંથી હરીફ તો જ બચી શકે જો એ તારો ડાબો હાથ પકડી લે. આ દાવમાં તે એટલું પ્રભુત્વ મેળવ્યું છે કે હરીફ આક્રમકતા છોડી બચાવ પર આવી જાય. પણ તારો ડાબો હાથ છે જ નહીં. હરીફ માટે બચવાની શક્યતા જ ન રહી.’”

શિષ્યને સમજાયું કે સમર્થ ગુરુ એ જ કે જે પોતાના શિષ્યની મોટી ખામીને મોટી ખૂબી બનાવી દે.

ધોરણ-5 માટે

(1) ઉસ્તાદે શિષ્યને એક જ દાવ કેમ શીખવ્યો?

- A. કારણ કે ઉસ્તાદની એ એક જ દાવ ઉપર માસ્ટરી (સખત પકડ) હતી.
- B. કારણ કે ઉસ્તાદ બીજા દાવ જાણતા ન હતા.
- C. કારણ કે ઉસ્તાદ છોકરાની ડાબો હાથ કપાયાની ખામીને કુસ્તીમાં તે અપરાજેય બને એવી ખૂબીમાં ફેરવવા ઇચ્છતા હતા.
- D. કારણ કે છોકરો એ એક જ દાવ શીખે શકે એમ હતો.

(2) પ્રક્ટિસ માટે મહાવરો શબ્દ વાર્તામાં છે. એ બંને માટેનો ત્રીજો શબ્દ કયો છે?

- A. શીખવું
- B. અધ્યયન
- C. સ્વાધ્યાય
- D. અભ્યાસ

- (3) સ્પર્ધામાં ભાગ લેવાનો આવ્યો ત્યારે છોકરાની ઉંમર શું હશે?
- A. બાર વરસની B. તેર વરસની
C. ચૌદ વરસની D. પંદર વરસની
- (4) છોકરો સ્પર્ધામાં ભાગ લેતાં કેમ મૂંઝાતો હતો?
- A. એનામાં પોતાનામાં તેને વિશ્વાસ ન હતો. B. બીજા હરીફોની આવડત જોઈને મૂંઝાતો.
C. દેશની એ સૌથી મોટી કુસ્તી સ્પર્ધા હતી. D. પોતાના ઘરથી તેને ઘણા દિવસ દૂર રહેવું પડે તેવું હતું.
- (5) હરીફાઈમાં ભાગ લેનારને હરીફ કહેવાય તેમ સ્પર્ધામાં ભાગ લેનારને શું કહેવાય?
- A. સ્પર્ધા કરનાર B. સ્પર્ધજ્ઞ
C. સ્પર્ધક D. સ્પર્ધગ
- (6) સમર્થ ગુરુ કોને કહેવાય?
- A. પોતાના શિષ્યની ખામીને વધુ મોટી ખામી બનાવી દે. B. પોતાના શિષ્યને જેમ કરવું હોય તેમ કરવા દે.
C. પોતાના શિષ્યને વારંવાર ધમકાવ્યા કરે. D. પોતાના શિષ્યની મોટામાં મોટી ખામીને તેની મોટામાં મોટી ખૂબી બનાવી દે.
- (7) 'ધૂળ ચાટતો થઈ ગયો' એટલે...
- A. ધૂળ મોંમાં ગઈ. B. ચિત થઈ ગયો.
C. માથામાં ધૂળ ભરાઈ ગઈ. D. નાસી ગયો.

ધોરણ-8 માટે

- (1) ઉસ્તાદને પોતે આપેલી તાલીમમાં ખૂબ શ્રદ્ધા હતી તે શા ઉપરથી કહી શકાય?
- A. તેમણે ડાબો હાથ છેક ખભામાંથી કપાઈ ગયેલા છોકરાને કુસ્તીની તાલીમ આપવાનું સ્વીકાર્યું.
B. તેમણે માત્ર દસેક વરસની નાની ઉંમરના છોકરાને તાલીમ આપવાનું સ્વીકાર્યું.
C. તેને તેમણે માત્ર એક જ દાવ શીખવ્યો.
D. તેમણે દિવ્યાંગ શિષ્યને દેશની સૌથી મોટી કુસ્તી સ્પર્ધામાં ભાગ લેવાનું સૂચન કર્યું.
- (2) ઉસ્તાદ માટે આ વાર્તામાં એક બીજો શબ્દ ગુરુ વાપરવામાં આવ્યો છે, તેમ નીચેનામાંથી કયો એક શબ્દ વાપરવાનો પસંદ કરો?
- A. માર્ગદર્શક B. શિક્ષક
C. અધ્યાપક D. આચાર્ય
- (3) ઉસ્તાદ માટે ગુરુ શબ્દ વાપરવો તમને શા કારણે યોગ્ય લાગે છે?
- A. ઉસ્તાદની જેમ ગુરુ ભણાવે છે.
B. ઉસ્તાદની જેમ ગુરુ અંગત રસ લઈ શિષ્યની શક્તિઓને પૂરી રીતે બહાર લાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે.
C. ઉસ્તાદની જેમ ગુરુ પરીક્ષા માટે તૈયાર કરે છે.
D. ઉસ્તાદની જેમ શિષ્યને પોતાની ઘરે રાખે છે.

- (4) કુસ્તીની અંતિમ સ્પર્ધામાં છોકરાની સામે આવેલા હરીફની ઉંમર છોકરાની ઉંમરના પ્રમાણમાં કેટલું ગણાય?
- A. અડધી B. ત્રણ ગણી
C. બે ગણી D. સરખી
- (5) 'રાક્ષસી કદનો' એ શબ્દનો તમે શું અર્થ કરશો?
- A. માથે શીંગડાવાળા B. દાંત બહાર હોય તેવો
C. ઘણો ઊંચો-પહોળો અને દુષ્ટપુષ્ટ D. કાળો અને બિહામણો
- (6) 'ઘરે પાછા ફરતાં પેલા છોકરાએ' - એ રીતે 'ફરતા' શબ્દ ઉપરથી અનુસ્વાર દૂર કરી દેવામાં આવે તો 'ઘરે પાછા ફરતા' એ પદ વાક્યમાં શું બની જાય છે?
- A. ક્રિયાપદ B. વિશેષણ
C. ક્રિયાવિશેષણ D. સંજ્ઞા
- (7) છોકરાને પોતાના કરતાં ગુરુમાં વધારે શ્રદ્ધા હતી તેવું નીચેના કયા વાક્ય પરથી જણાય છે?
- A. ઉસ્તાદે છોકરાને પણ એ સ્પર્ધામાં ભાગ લેવાનું સૂચન કર્યું.
B. એક તો નાની ઉંમર અને પોતે એક જ દાવ જાણે તેથી છોકરો મૂંઝાયો.
C. ગુરુની આજ્ઞા માથે ચડાવી તેણે સ્પર્ધામાં ભાગ લીધો.
D. બે જ મિનિટમાં પેલો હરીફ ધૂળ ચાટતો થઈ ગયો.

પંકજ અને શાકવાળો

પંકજ બજારમાં શાક લેવા ગયો. દૂધી વીસ રૂપિયે કિલોગ્રામ હતી. તેણે અડધો કિલો દૂધી લીધી અને શાકવાળાને વીસ રૂપિયા આપ્યા. શાકવાળાએ બાકીના પૈસા પાછા આપ્યા. તે લઈ પંકજ ચાલવા માંડ્યું. રસ્તે ઉભા રહી એણે પૈસા ગણ્યા તો પંદર રૂપિયા થયા. શાકવાળાએ ભૂલથી પાંચ રૂપિયા વધારે આપ્યા હતા. પંકજ તરત જ પાછો ફર્યો. તેણે શાકવાળાને કહ્યું, “ભાઈ, તમે મને પાંચ રૂપિયા વધારે આપ્યા છે. આ લો આ પાંચ રૂપિયા.” શાકવાળો પંકજ તરફ જોઈ જ રહ્યો.

પ્રશ્ન

- (1) શાકભાજી, આદુ-મરચાં વેચે તેને શું કહેવાય?
- A. શાકવાળો B. ભાજીવાળો
C. આદુવાળો D. મરચાંવાળો
- (2) શાકવાળાએ પંકજને કેટલા રૂપિયા પાછા આપવા જોઈતા હતા?
- A. દસ B. સાત
C. પાંચ D. વીસ
- (3) પંકજ શા માટે પાછો ફર્યો?
- A. દૂધીની થેલી ભૂલી ગયો હતો. B. પૈસા આપવાના બાકી હતા.
C. રસ્તો ભૂલી ગયો હતો. D. વધારે આવેલા પૈસા પાછા આપવા.
- (4) પંકજના વ્યક્તિત્વમાં કયો ગુણ જોવા મળે છે?

A. પરોપકાર

B. પ્રામાણિકતા

C. પ્રેમાળપણું

D. દયા

(5) કોઈના વધારાના પૈસા તમારી પાસે આવી જાય તો તમે શું કરો?

A. મહાદેવના મંદિરમાં મૂકી આવો.

B. ખર્ચ કરી રમકડાં ખરીદો.

C. પાછા આપી આવો.

D. કોઈને કીધા વગર ઘરના ગલ્લામાં નાખી દો.

ધોરણ-5

નીચે આપેલા લખાણને વાંચો, ત્યારપછી તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સાચા જવાબના ક્રમ ઉપર વર્તુળની નિશાની કરો.

ફુટબોલ ક્લબ

ધોરણ 10 થી 12 માટે
વડીલો માટે

કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ માટે
રમતવીરો માટે

સમય :

ધોરણ 10 થી 12 માટે -
કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ માટે -
વડીલો માટે -
રમતવીરો માટે -

સવારે 9.00 થી 11.00
સાંજે 4.00 થી 6.00
સવારે 7.00 થી 9.00
સાંજે 6.00 થી 8.00

ફી :

ધોરણ-10 થી 12 માટે
કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ માટે
વડીલો માટે
રમતવીરો માટે

રૂ. 300.00
રૂ. 400.00
રૂ. 350.00
રૂ. 500.00

આનંદ માર્કેટની પાસે,
મહાત્મા રોડ,
અમદાવાદ જિ. અમદાવાદ

પ્રશ્ન :

(1) ઉપરનું લખાણ શેનું છે?

A. ક્રિકેટ ક્લબ

B. ફુટબોલ ક્લબ

C. વોલીબોલ ક્લબ

D. હેન્ડબોલ ક્લબ

(2) ક્લબમાં કોણ ન રમી શકે?

A. ધોરણ 10 થી 12 ના વિદ્યાર્થીઓ

B. કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ

C. રમતવીરો

D. ધોરણ 6 થી 8 ના વિદ્યાર્થીઓ

(3) રમતવીરો માટે રમવાનો કયો સમય છે?

A. સવારે 9.00 થી 11.00

B. સાંજે 6.00 થી 8.00

C. સાંજે 4.00 થી 6.00

D. સવારે 7.00 થી 9.00

(4) કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ માટેની ફી કેટલી છે?

- A. રૂ. 300
C. રૂ. 400
B. રૂ. 350
D. રૂ. 500

(5) કલબ કયા શહેરમાં આવેલી છે?

- A. અમદાવાદ
C. સુરત
B. રાજકોટ
D. વડોદરા

વ્યાવહારિક વ્યાકરણના પ્રશ્નો (ધોરણ-5)

નીચે દર્શાવેલ 1 થી 5 વાક્યોમાં ખાલી જગ્યા પૂરવા માટે દરેકની સામે આપેલા વિકલ્પમાંથી સાચા વિકલ્પક્રમ ઉપર વર્તુળ બનાવો.

(1) કાબર ભલી _____ ભોળી હતી.

- A. એટલે
C. માટે
B. અને
D. તેથી

(2) ઉનાળામાં જાણે આકાશમાંથી _____ વરસે છે.

- A. તડકો
C. આગ
B. ગરમી
D. તાપ

(3) રાજા _____ પાસે ગયા.

- A. એની
C. આપણા
B. મારી
D. અમારી

(4) અનેક ઝરણાં _____ નીકળે છે.

- A. દોડી
C. ફાટી
B. ઊગી
D. ફૂટી

(5) આકાશને તમે નભ કહો કે _____ બન્ને એક જ છે.

- A. ગગન
C. ગાયન
B. ગાગર
D. ધરતી

ધોરણ-8

એકલપંડે

જંગલમાં એક પુરાણું મંદિર હતું. મંદિરમાં એક સાધુ રહે. દૂર નદીમાંથી બે ઘડા પાણી ભરી લાવે. એક પોતાને પીવા, બીજો મહાદેવની જલાધારી માટે. ક્યારેક કોઈ એકલદોકલ વટેમાર્ગુ આવે. તેને પોતાના ઘડામાંથી પવાલું પાણી આપે.

એકવાર ભરઉનાળે ઘણા યાત્રાળુઓ આવી ચડ્યા. તેનો ઘડો તો ખલાસ થઈ ગયો. જલાધારીનું પાણી પણ ખલાસ થઈ ગયું. આખો દિવસ ભગવાન ગરમીમાં હેરાન થયા. તેને બહુ ખરાબ લાગ્યું.

તેણે વિચાર્યું, ‘એક કૂવો કર્યો હોય તો નિરાંત રહે. જ્યારે જોઈએ ત્યારે પાણી હાજર.’

એ તો એકલપંડે તિકમ-પાવડો લઈને મંડી પડ્યા. ત્રીસ દિવસમાં ત્રીસ હાથ ઊંડો ખાડો ખોદી કાઢ્યો. મીઠું નાળિયેર જેવું પાણી નીકળ્યું. એણે ભાગવાનને પ્રાર્થના કરી, ‘ભલું થજો પેલા યાત્રાળું સંઘનું. એમણે લીધે જ મારી

પાણીની કાયમી તકલીફ દૂર થઈ.

પ્રશ્ન:

(1) પુરાણું મંદિર એટલે કેવું મંદિર નહીં?

1. તૂટેલું-ફૂટેલું	2. જૂનું
3. પ્રાચીન	4. પુરાણકાળનું

(2) કૂવો કર્યા પહેલાં સાધુ પોતાના ન્હાવા-ધોવાના પાણીની શી વ્યવસ્થા કરતા હશે?

1. કદાચ ન્હાતા-ધોતા જ નહીં હોય.	2. નદીએ બે ઘડા ભરવા જાય ત્યારે જ ન્હાઈ-ધોઈ લેતા હશે.
3. જળાધારીના મહાદેવજી પર ટપકી ગૌમુખમાંથી સોમક્ષેત્રમાં એકઠા થયેલા પવિત્ર પાણીથી ન્હાતા-ધોતા હશે.	4. વરસાદના પાણીથી ન્હાતા-ધોતા હશે.

(3) આ પુરાણું મંદિર કયા ભગવાનનું હતું?

1. વિષ્ણુ ભગવાનનું	2. રામજીનું
3. સૂર્યદેવનું	4. શિવજીનું

(4) એક દિવસ મહાદેવજી આખો દિવસ ગરમીમાં શા કારણે હેરાન થયા?

1. મંદિરમાંથી લાઇટ ગઈ એટલે પંખો ન ચાલ્યો તેથી.
2. યાત્રાળુના સંઘને જળાધારીનું પાણી પાછું દેવાથી તેમના પર ટપકતું પાણી બંધ થવાથી.
3. મંદિરનાં બારણાં બંધ થઈ જવાથી.
4. તે દિવસે મોસમની સૌથી વધુ ગરમી પડી તેથી.

(5) 'વટેમાર્ગ' શબ્દના અર્થની સૌથી નજીકનો અર્થ ધરાવતો શબ્દ કયો છે?

1. પથિક	2. મુસાફર
3. પ્રવાસી	4. યાત્રાળુ

(6) તિકમ અને પાવડાથી કઈ કામગીરી થઈ?

1. તિકમથી જમીન ખોદાય, પાવડાથી ખોદાયેલી માટી બહાર નીકળે.
2. તિકમથી ખોદાયેલ માટી બહાર નીકળે, પાવડાથી જમીન ખોદાય.
3. તિકમથી જમીનમાં ઊંડું ખોદાય, પાવડાથી પહોળું ખોદાય.
4. તિકમથી પોચી જમીન ખોદાય, પાવડાથી કઠણ જમીન ખોદાય.

(7) સાધુની પાણીની કાયમની તકલીફ શા કારણે હતી?

1. નદીમાં ઉનાળામાં પાણી રહેતું નહીં.	2. નદીમાં ગંદું પાણી હતું.
3. નદીમાં મગર હતા.	4. નદી દૂર હતી.

ચિત્રનું આકલન

ધોરણ-8

પ્રશ્ન

(1) કુટુંબમાં દીકરી મોટી છે એવું શા પરથી કહી શકાય?

- A. સામાન્ય રીતે ફોટો પડાવતી વખતે નાનો દીકરો હોય તે મા કે બાપના ખોળામાં બેસે અને મોટી દીકરી માની પાછળ ઊભી રહે તે પરથી.
- B. દીકરીની ઊંચાઈ વધારે લાગે છે.
- C. દીકરીનું મોં મોટું લાગે છે.
- D. દીકરીએ દુપટ્ટો ઓઢ્યો છે તે ઉપરથી.

(2) આ કુટુંબ સંપન્ન છે એવું કહેવા માટે તમારી પાસે કયું કારણ છે?

- A. કુટુંબનાં સભ્યોએ જે રીતે માથાં ઓળ્યાં છે તે પરથી.
- B. કુટુંબના સભ્યો જે રીતે હસતાં હસતાં ફોટો પડાવે છે તે પરથી.
- C. કુટુંબના સભ્યોએ પહેરેલાં કપડાં, મમ્મી એ પહેરેલાં ઘરેણાં અને પપ્પાએ પહેરેલી ઘડિયાળ ઉપરથી.
- D. કુટુંબના સભ્યોના દેખાવ પરથી.

(3) આ મરાઠી કુટુંબ છે તેવું શા પરથી કહી શકાય?

- A. દીકરીએ પહેરેલા ડ્રેસ પરથી.
- B. દીકરાએ પહેરેલા ખમીસ પરથી.
- C. પપ્પાએ પહેરેલા બુશર્ટ પરથી.
- D. મમ્મીએ પહેરેલી સાડી પરથી.

- (4) કુટુંબના સભ્યોએ માથાના વાળમાં તેલ નાખ્યું છે એવી ખબર કઈ રીતે પડે છે?
- A. એમના વાળ ચપ્પટ ઓળાયેલા છે. B. એમના વાળ વ્યવસ્થિત ઓળાયેલા છે.
- C. એમના માથાના વાળમાં પ્રકાશનું પ્રતિબિંબ પડે છે. D. એમના માથાના વાળ ચીકણા દેખાય છે.
- (5) આ કુટુંબની દીકરી હજુ કુંવારી હશે એવું અનુમાન શા આધારે કરી શકાય?
- A. તે નાની ઉંમરની લાગે છે. B. તેણે ડ્રેસ પહેર્યો છે.
- C. તેનો પતિ ફોટામાં નથી. D. તેના કપાળમાં ચાંદલો નથી.
- (6) મમ્મીએ પહેરેલાં ઘરેણાં સોનાનાં હશે એવું અનુમાન શા આધારે કરી શકાય?
- A. મરાઠી સ્ત્રીઓ સામાન્ય રીતે સોનાનાં ઘરેણાં જ પહેરે છે. B. ઘરેણાંની ડિઝાઇન પરથી.
- C. આ કુટુંબ સંપન્ન છે તે પરથી. D. પતિએ મોંઘી ઘડિયાળ પહેરી છે તે પરથી.

ધોરણ-5

ચિત્ર પરથી આકલન

આપેલા કુટુંબના ચિત્રને આધારે પૂછેલા પ્રશ્નોના સાચા જવાબ શોધો અને તેના ઉપર વર્તુળની નિશાની કરો.

- (1) કુટુંબમાં પહેલાં દીકરી જન્મી હશે કે દીકરો?
- A. દીકરો B. દીકરી
- C. બંને સાથે જન્મ્યાં હશે. D. કહી શકાય નહીં.
- (2) દીકરાના ખભા ઉપર કોનો હાથ હશે?
- A. મમ્મીનો B. બહેનનો
- C. પપ્પાનો D. કોઈનો નહીં
- (3) મમ્મીએ સોનાની કેટલી બંગડીઓ પહેરી હશે?
- A. એક B. બે
- C. ત્રણ D. ચાર
- (4) પપ્પાએ શું પહેર્યું છે?
- A. શર્ટ B. બુશ-શર્ટ
- C. ટી-શર્ટ D. ઝલ્મો
- (5) પહેરવેશ અને દેખાવ ઉપરથી આ કુટુંબ કયા પ્રદેશનું હશે?
- A. ગુજરાતનું B. પંજાબનું
- C. બંગાળનું D. મહારાષ્ટ્રનું
- (6) આ કુટુંબને કેવું કુટુંબ ગણી શકાય?
- A. ગરીબ B. દુઃખી
- C. ખુશહાલ D. અભણ

(7) કુટુંબની કેટલી વ્યક્તિએ માથામાં સેંથી પાડી છે?

- A. એક B. બે
C. ત્રણ D. એકે નહીં

(8) કુટુંબની કેટલી વ્યક્તિએ માથાના વાળમાં તેલ નાખ્યું છે?

- A. એક B. બે
C. એકે નહીં D. બધાંએ

નીચેનો પત્ર વાંચી આપેલા પ્રશ્નોના સાચા ઉત્તરવાળા વિકલ્પના ક્રમ પર ગોળની નિશાની કરો.

પત્ર

49, સરદાર પટેલ સોસાયટી,
જીઇબી સામે, આઝાદ ચોક,
અમરાપુર, જિ. આણંદ
તા. 15-6-2017

પ્રિય મિત્ર,
રમેશ

તારો પત્ર મળ્યો. વાંચીને ખૂબ આનંદ થયો. શાળામાં તમે ઉજવેલ શાળા પ્રવેશોત્સવ અને પર્યાવરણ દિનની વિગતો વાંચી. મારી શાળામાં પણ આવા વિવિધ દિન ઉજવાય છે.

મિત્ર, પત્ર લખતાં મને આનંદ થાય છે કે, અમે પણ 21 જૂને વિશ્વયોગ દિનની ઉજવણી કરવાનું નક્કી કર્યું છે. પૂર્વતૈયારીના ભાગરૂપે શાળાનાં બાળકો, માતાપિતાઓ, ગામના વડીલોને જાણ કરી છે. શાળાનું મેદાન સ્વચ્છ કરી આસનોની વ્યવસ્થા કરી લીધી છે. અમારા ગામના બધાજ સભ્યો ભાગ લે તેવો રેકૉર્ડ પણ અમે કરવાના છીએ. આ માટે અમને યોગ શિક્ષકશ્રી અને ગામના સરપંચશ્રીનો પૂરો સહકાર મળી રહ્યો છે. મિત્ર, વિશ્વયોગ દિન ઉજવ્યા બાદ હું તને તેની તમામ વિગતો જણાવીશ.

આવા જરૂરી પત્ર લખતો રહેજે.

લિ. તારો મિત્ર,
રાકેશ

પ્રશ્ન

(1) આ પત્ર કોણ લખી રહ્યું છે?

- A. રમેશ B. રાકેશ
C. રાકેશનો મિત્ર D. વર્ગશિક્ષક

(2) પત્ર લખનારનું ગામ કયું છે?

- A. આણંદ B. આઝાદ ચોક
C. અમરાપુર D. સરદાર પટેલ સોસાયટી

(3) પત્ર કોને લખવામાં આવ્યો છે?

- A. ભાઈ B. બહેન

- C. વડીલ D. મિત્ર
- (4) પત્રમાં કયા દિવસની ઉજવણીનું આયોજન કરવાનો ઉલ્લેખ થયેલ છે?
- A. પર્યાવરણ દિન B. વિશ્વ યોગ દિન
C. પ્રવેશોત્સવ D. સ્વચ્છતા દિન
- (5) પોતાનો મિત્ર કયો રેકૉર્ડ કરવાનું વિચારી રહ્યો છે?
- A. વધુ વૃક્ષો વાવવાનો B. ગામ સ્વચ્છ કરવાનો
C. યોગમાં ગામના બધા જ સભ્યોએ ભાગ લેવાનો D. શાળાનાં બધા જ બાળકોએ યોગમાં ભાગ લેવાનો
- (6) શાળાનું મેટાન સ્વચ્છ કરી આસનોની વ્યવસ્થા કરી લીધી છે. - આ વાક્ય શું સૂચવે છે?
- A. આયોજન B. પ્રયોજન
C. નિયોજન D. ઉપયોજન
- (7) 'માતા પિતા' એ કયો સમાસ છે?
- A. કર્મધારય B. ઉપપદ
C. દન્ધ D. તત્પુરુષ
- (8) તારો પત્ર મળ્યો. - આ વાક્યમાં કર્તા કોણ છે?
- A. તારો B. પત્ર
C. મળ્યો D. કોઈ નહીં

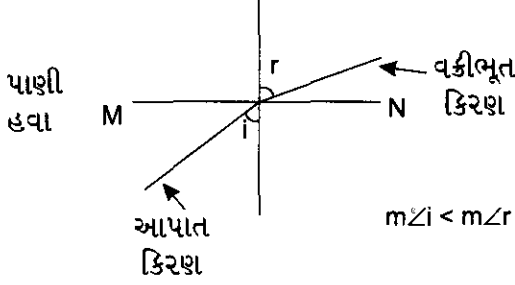
વ્યાવહારિક વ્યાકરણના પ્રશ્નો

ધોરણ-8

- (1) જ્યારે વરસાદ પડશે _____ લીલુંછમ ઘાસ ઊગી નીકળશે.
- A. અને B. ત્યારે
C. અથવા D. તેથી
- (2) એમના _____ ગામ આખું શોકમાં ડૂબી ગયું.
- A. જન્મથી B. દુઃખથી
C. સુખથી D. મૃત્યુથી
- (3) આચાર્યને કાલે _____ મળવા આવ્યું હતું?
- A. કાંણ B. કેમ
C. ક્યાં D. કોને
- (4) શબ્દકોશમાં શબ્દનો અર્થ શોધતાં કયા શબ્દનો અર્થ પહેલાં મળે?
- A. હાંડલી B. વિલાયતી
C. વહારે D. નાનપ

- (5) સાંજ સુધીમાં અમારું કામ પૂરું થઈ જશે એવી ધારણા છે. - આ વાક્યના અર્થ જેવું સમાન વાક્ય શોધો.
- A. અમારું કામ સાંજ સુધી તો ચાલશે જ .
 B. કામ પૂરું કરવામાં સાંજ કરતાં મોડું નહીં થાય.
 C. અમારું કામ સહેલું છે એટલે વહેલું ખતમ થઈ જશે.
 D. સાંજ સુધીમાં અમારું કામ પૂરું થઈ જશે.
- (6) રોજ દિલ્હીની ઉપડે ટ્રેન સમયસર છે અમદાવાદથી - આ વાક્યને યોગ્ય ક્રમમાં ગોઠવો.
- A. દિલ્હીની ટ્રેન સમયસર અમદાવાદથી ઉપડે છે રોજ .
 B. અમદાવાદથી ટ્રેન સમયસર દિલ્હીની ઉપડે છે રોજ
 C. ટ્રેન અમદાવાદથી દિલ્હીની રોજ સમયસર ઉપડે છે
 D. અમદાવાદથી દિલ્હીની ટ્રેન રોજ સમયસર ઉપડે છે.
- (7) શિક્ષક વિદ્યાર્થીઓ માટે પ્રોજેક્ટર ગોઠવે છે. - લીટી કરેલ શબ્દ જવાબ તરીકે મળે તેવો યોગ્ય પ્રશ્ન શોધો.
- A. શિક્ષક શા માટે પ્રોજેક્ટર ગોઠવે છે? B. શિક્ષક કેમ માટે પ્રોજેક્ટર ગોઠવે છે?
 C. શિક્ષક કોના માટે પ્રોજેક્ટર ગોઠવે છે? D. શિક્ષક કોણ માટે પ્રોજેક્ટર ગોઠવે છે?
- (8) મહેશની બહેન આઠમા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતી હતી. - આ વાક્યમાં 'બહેન'ના બદલે 'ભાઈ' વાપરી યોગ્ય વાક્ય બનાવો.
- A. મહેશની ભાઈ આઠમા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતી હતી.
 B. મહેશનો ભાઈ આઠમા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતી હતી.
 C. મહેશની ભાઈ આઠમા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતો હતો.
 D. મહેશનો ભાઈ આઠમા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતો હતો.
- (9) વરસાદ પડતાં ધરતી લીલી ચાદર ઓઢી લે છે. - આ વાક્યના જેવું વાક્ય શોધો.
- A. વરસાદ પડતાં ધરતી લીલા રંગની કાપડની ચાદર ઓઢી લે છે.
 B. વરસાદનો રંગ લીલો હોઈ ધરતી પરનો રંગ લીલો થઈ જાય છે.
 C. વરસાદ પડતાં ધરતી પાણીને લીધે લીલા રંગની દેખાય છે.
 D. વરસાદ પડતાં ફરતી પર લીલુંછમ ઘાસ ઊગી નીકળે છે.
- (10) નીચેના વાક્યમાં વપરાયેલ વિશેષણ માટે અપાયેલા જવાબોમાંથી કયો જવાબ સાચો નથી?
- A. કાળી કોયલનો મીઠો ટહુકો - સંખ્યાવાચક વિશેષણ
 B. સંગીત સ્પર્ધામાં મયૂર પ્રથમ નંબરે વિજેતા થયો - ક્રમવાચક વિશેષણ
 C. આપણે વધારે મહેનત કરવી જોઈએ - પ્રમાણવાચક વિશેષણ
 D. તેણે શી વાત કરી? - પ્રશ્નવાચક વિશેષણ
- (11) બાપ તેવા બેટા અને વડ એવા ટેટા - આ પંક્તિને શું કહેશો?
- A. ધ્રુવ પંક્તિ B. કવિતા
 C. રૂઢિપ્રયોગ D. કહેવત

- (1) હવામાંથી પાણીમાં જતા પ્રકાશના કિરણનાં સંદર્ભમાં નીચે બે સ્થિતિ આપેલ છે.

આકૃતિ: (A)

નીચે પૈકી કયો વિકલ્પ સાચો છે.

A. આકૃતિ (A) શક્ય છે.

C. (A) અને (B) બંને શક્ય છે.

- (2) માનવ શરીર રચનાના સંદર્ભે નીચેનામાંથી કયુ જૂથ શ્વસનતંત્રના તમામ અંગો ધરાવે છે?

A. મૂત્રપિંડ, શ્વાસનળી, નાક

C. નાક, ફેફસાં, જઠર

- (3) તપેલીમાં રાખેલ દૂધને નીચેથી ઉષ્મા આપતાં તેમાં ઉષ્માનું સંચરણ કઈ રીતે થાય છે?

A. ઉષ્માવહન

C. ઉષ્માવિકીરણ

- (4) પૃથ્વીના ઉત્તર ગોળાર્ધમાં રાત્રીના સમયે પર્વતારોહકનું એક જૂથ દિશા ભૂલી જાય છે. તો આ જૂથ ઉત્તર દિશા કઈ રીતે નક્કી કરશે?

A. વ્યાઘ્ર તારાજૂથની મદદથી

C. ધ્રુવના તારાની મદદથી

- (5) વિદ્યુત પરિપથને અનુલક્ષીને બે વિધાનો આપેલા છે. વિધાન-1 કોઇપણ વિદ્યુત સાધન ચાલુ કરવા માટે સ્વીચ (કળ) ચાલુ કરવી અનિવાર્ય છે. વિધાન-2 સ્વીચ (કળ) ચાલુ કરવા માટે પરિપથ બંધ હોવો જરૂરી છે. નીચે પૈકી કયો વિકલ્પ સાચો છે.

A. વિધાન-1 સાચુ

C. વિધાન-1 સાચુ, વિધાન-2 ખોટું

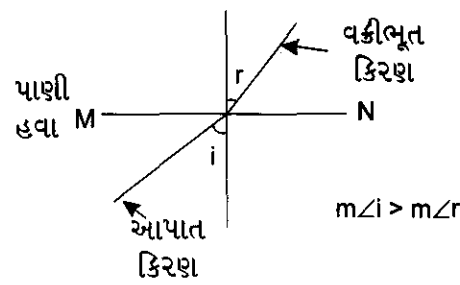
- (6) બે પારદર્શક માધ્યમની સપાટી આગળથી એક પ્રકારનું કિરણ વક્રિભવન પામે છે. જો આપાત કોણનું મૂલ્ય 60° તથા વક્રિભૂત કોણનું મૂલ્ય 30° છે. તો પ્રકાશનું કિરણ... ..

A. ઘટ્ટમાંથી પાતળા માધ્યમમાં જતું હશે.

C. ઘટ્ટમાંથી ઘટ્ટ માધ્યમમાં જતું હશે.

- (7) આકૃતિમાં દર્શાવ્યા મુજબ બે અરિસા એકબીજા સાથે 90° નો ખૂણો બનાવે તે રીતે ગોઠવેલ છે.

જો પ્રકાશનું એક કિરણ અરિસા M1 સાથે 30° નો ખૂણો આપાત થાય તો અરિસા M2 પર પરાવર્તન કોણ

આકૃતિ: (B)

B. આકૃતિ: (A) શક્ય નથી.

D. (A) અને (B) બંને શક્ય નથી.

B. શ્વાસનળી, ફેફસાં, નાક

D. ફેફસાં, શ્વાસનળી, અન્નનળી

B. ઉષ્માનયન

D. ઉષ્માઉપનયન

B. મૃગશીર્ષ નક્ષત્રના આધારે

D. શર્ષિષ્ઠા તારા જૂથની મદદથી

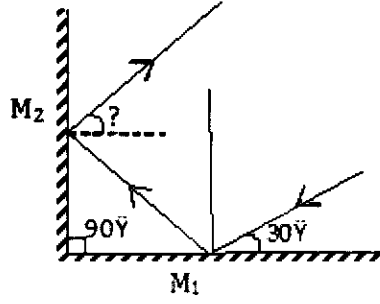
B. વિધાન-1 અને વિધાન-2 બંને ખોટા

D. વિધાન-1 ખોટું, વિધાન-2 સાચુ

B. પાતળામાંથી ઘટ્ટ માધ્યમમાં જતું હશે.

D. પાતળામાંથી પાતળા માધ્યમમાં જતું હશે.

કેટલો થશે?

- A. 30° B. 60°
C. 45° D. 90°

(8) વનસ્પતિને અનુલક્ષીને નીચે બે વિધાનો આપેલા છે.
વિધાન-1 વનસ્પતિ એ સજીવ છે. વિધાન-2 દરેક સજીવને શ્વસન માટે ઓક્સિજન વાયુની જરૂર છે. આ બંને વિધાનને આધારે નીચેનામાંથી કયું વિધાન સાચું છે?

- A. વનસ્પતિ સજીવ છે. પરંતુ શ્વસનમાં CO_2 નો ઉપયોગ કરે છે.
B. વનસ્પતિ સજીવ છે પરંતુ પ્રકાશ સંશ્લેષણમાં O_2 વાયુનો ઉપયોગ કરે છે.
C. વનસ્પતિ સજીવ છે આથી શ્વસનમાં O_2 વાયુનો જ ઉપયોગ કરે છે.
D. ઉપરોક્ત ત્રણેય વિધાનો સાચા છે.

(9) પાણીના એક અણુ (H_2O)માં હાઇડ્રોજન અને ઓક્સિજનનું પ્રમાણ 2 : 1 છે. તો 1 લિટર શુદ્ધ પાણીમાં આ પ્રમાણ કેટલું હશે?

- A. 1 : 2 B. 1 : 3
C. 2 : 1 D. 2 : 3

(10) માનવ શરીરનાં કેટલાક હાડકાંની યાદી નીચે આપેલી છે.

(1) ખભાનું હાડકું (2) પાંસળીઓ (3) ખોપરી (4) ઘૂંટણનું હાડકું (5) કાંડાનું હાડકું. પગથી માથા સુધી જતાં કયો ક્રમ યોગ્ય હશે?

- A. 4 - 5 - 2 - 1 - 3 B. 1 - 2 - 3 - 4 - 5
C. 4 - 5 - 1 - 2 - 3 D. 5 - 4 - 3 - 2 - 1

(11) સૂર્ય, ચંદ્ર અને પૃથ્વીની ગોઠવણીની બે સ્થિતિ નીચે દર્શાવેલ છે.

સ્થિતિ-1 (સૂર્ય) (પૃથ્વી) (ચંદ્ર)

સ્થિતિ-2 (સૂર્ય) (ચંદ્ર) (પૃથ્વી)

ઉપરોક્ત સ્થિતિ આધારિત નીચે પૈકી કયું વિધાન સાચું છે?

- A. સ્થિતિ-1 સૂર્યગ્રહણ, સ્થિતિ-2 ચંદ્રગ્રહણ બતાવે છે.
B. સ્થિતિ-1 ચંદ્રગ્રહણ, સ્થિતિ-2 સૂર્યગ્રહણ બતાવે છે.

C. સ્થિતિ-1 ચંદ્રગ્રહણ અને સ્થિતિ-2 પૃથ્વીગ્રહણ બતાવે છે.

D. સ્થિતિ-1 પૃથ્વીગ્રહણ અને સ્થિતિ-2 સૂર્યગ્રહણ બતાવે છે.

(13) પોષણ શ્રેણીના સંદર્ભમાં કયું જોડકું ખોટું છે?

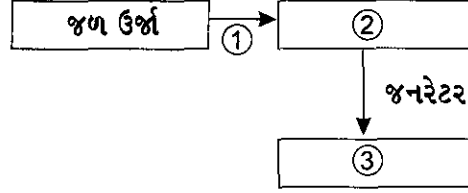
A. શાકાહારી - પ્રથમ ભક્ષક

B. ઉત્પાદક - ઉત્પાદક

C. માંસાહારી - દ્વિતીય ભક્ષક

D. ઉત્પાદક - પ્રથમ ભક્ષક

(14) વિદ્યુત ઉત્પાદનની પ્રક્રિયા નીચે દર્શાવેલ છે.

ક્રમાંક 1, 2, 3 જગ્યાએ નીચેનામાંથી કયો વિકલ્પ યોગ્ય કહેવાશે.

A. 1-વિદ્યુતઉર્જા, 2-ટર્બાઇન, 3-રાસાયણિક ઉર્જા B. 1- ટયુબલાઇટ, 2- જનરેટર, 3- યાંત્રિક ઉર્જા

C. 1- ટર્બાઇન, 2- યાંત્રિક ઉર્જા, 3- વિદ્યુતઉર્જા D. 1- યાંત્રિક ઉર્જા, 2- જનરેટર, 3- ટર્બાઇન

ગણિત

ધોરણ-5

(1) $815 \times (\dots \times 93) = (815 \times 209) \times 93$

A. 0

B. 200

C. 209

D. 1

(2) સરવાળો કરો. $165437 + 7345 + 465$

A. 173147

B. 273147

C. 167347

D. 164773

(3) રોહિત રૂ. 14.70 ની નોટબુક, રૂ. 3.50 નું રબર અને રૂ. 2.80 ની પેન્સિલ ખરીદી. તો તેણે કેટલા રૂપિયા ચૂકવવા પડશે?

A. રૂ. 19

B. રૂ. 20

C. રૂ. 21

D. રૂ. 19.80

(4) 7 મીટર લાંબી પટ્ટીમાંથી 35 સેમી માપના એક સરખા કેટલા ટુકડા થાય?

A. 10

B. 15

C. 20

D. 25

(5) જો તારીખ 1 જુલાઈ 2017ના રોજ શનિવાર હોય તો 31 જુલાઈ 2017ના રોજ કયો વાર આવશે?

A. રવિવાર

B. સોમવાર

C. મંગળવાર

D. બુધવાર

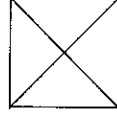
(6) ગણેશ દરરોજ 7 કલાક 30 મિનિટ સૂવે છે. તો તે અઠવાડિયાનાં કેટલા કલાક સૂતો હશે?

- A. 49 કલાક
B. 52 કલાક
C. 49 કલાક 30 મિનિટ
D. 52 કલાક 30 મિનિટ

(7) 4999 થી 10 એકમ મોટી સંખ્યા કયું?

- A. 55000
B. 5010
C. 5999
D. 5009

(8) નીચેની આકૃતિમાં કુલ કેટલા ત્રિકોણ છે?

- A. 5
B. 6
C. 7
D. 8

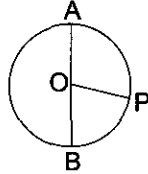
(9) નીચેનામાંથી કયું સાચું છે?

- A. $3085 < 3058$
B. $3805 < 3058$
C. $3005 < 3085$
D. $3685 < 3596$

(10) 456માં 4 અને 6 ના સ્થાન બદલતાં નવી સંખ્યા મળે છે. નવી સંખ્યા અને મૂળ સંખ્યા વચ્ચે કેટલો તફાવત મળશે?

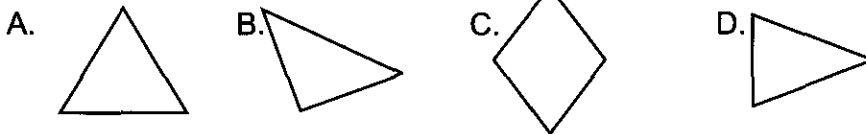
- A. 188
B. 198
C. 197
D. 178

(11) આપેલ વર્તુળમાં O એ વર્તુળનું કેન્દ્ર છે. જો $AB=6$ સેમી હોય તો $OP = \dots\dots\dots$

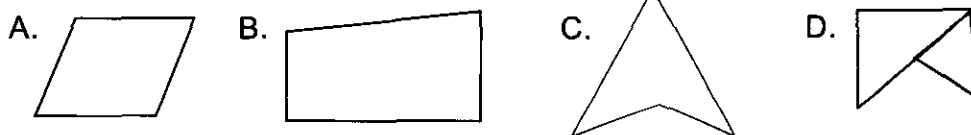

- A. 6 સેમી
B. 3 સેમી
C. 9 સેમી
D. 2 સેમી

(12) આપેલ આકૃતિઓમાંથી કયું આકૃતિ ત્રિકોણ નથી?

(13) આપેલ આકૃતિઓમાંથી કયું આકૃતિને ચાર બાજુ નથી?

(14) 300.1 અને 199.09 વચ્ચે કેટલો તફાવત છે?

A. 110.10

B. 111.01

C. 101.01

D. 101.10

(15) એક ટ્રેન અમદાવાદથી બપોરનાં 2:00 કલાકે ઉપડે છે. અને બીજા દિવસે સવારે 8:00 કલાકે મુંબઈ પહોંચે છે. તો ટ્રેનને અમદાવાદથી મુંબઈ પહોંચવા માટે કેટલા કલાકનો સમય લાગે છે?

A. 6 કલાક

B. 12 કલાક

C. 9 કલાક

D. 18 કલાક

ધોરણ-3

(1) નીચેનામાંથી સ્થાનકિંમત અને સંખ્યા બંને સમાન હોય તેવી કિંમત કઈ?

A. 100

B. 100

C. 10

D. 1000

(2) નીચેનામાંથી કઈ સંખ્યામાં સૌથી વધુ 10 છે?

A. 879

B. 789

C. 997

D. 907

(3) 9990 તરત પહેલાં કઈ સંખ્યા આવશે?

A. 9991

B. 9990

C. 9988

D. 9989

(4) 2548માં 2ની સ્થાનકિંમત કેટલી?

A. 200

B. 2020

C. 2000

D. 2002

(5) બે અંકવાળી સંખ્યાઓ કેટલી?

A. 99

B. 98

C. 91

D. 90

(6) 8, 80, 06, 67થી બનતી સૌથી નાની સંખ્યા કઈ?

A. 0678

B. 0768

C. 0678

D. 0786

(7) 2548માં 2ની સ્થાનકિંમત અને તે સંખ્યાની મૂળ કિંમતનો સરવાળો કેટલો થાય?

A. 2000

B. 2002

C. 0202

D. 2020

(8) ત્રણ આંકડાની સૌથી મોટી સંખ્યા અને બે આંકડાની સૌથી નાની સંખ્યાનો સરવાળો કેટલો થાય?

A. 1090

B. 1900

C. 9001

D. 1009

- (9) 9542 માં 9 અને 2 ની સ્થાનકિંમત વચ્ચેનો તફાવત કેટલો થાય?
- A. 9988 B. 8998
C. 8899 D. 9889
- (10) નીચેના પૈકી કઈ સંખ્યામાં 1 ઉમેરતા ચાર આંકડાની સૌથી મોટી સંખ્યા મળશે?
- A. 9980 B. 9998
C. 9989 D. 9899
- (11) નીચેની સંખ્યાને ચડતા ક્રમમાં ગોઠવો.
- A. 9539, 6295, 1967, 3459, _____
B. 6834, 8634, 4368, 6438, _____
C. 9157, 9517, 9175, 9751, _____
D. 1656, 6531, 5631, 6351, _____
- (12) ઈંટનું સામાન્ય રીતે વજન કેટલું હોઈ શકે?
- A. 15 કિ.ગ્રા. B. 1.5 કિ.ગ્રા.
C. 1.5 ગ્રા. D. એકપણ નહીં
- (13) જુદાં જુદાં અંકોથી બનતી પાંચ આંકડાની સૌથી મોટી સંખ્યા કઈ?
- A. 99999 B. 98765
C. 56789 D. 90879
- (14) એક કલાકનો ચોથો ભાગ એટલે... ..
- A. 30 મિનિટ B. 15 મિનિટ
C. 60 મિનિટ D. 45 મિનિટ
- (15) નીચેનામાંથી કઈ જોડનો સરવાળો 500થી વધુ થશે?
- A. 152 અને 241 B. 99 અને 399
C. 321 અને 192 D. 401 અને 91
- (16) $5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 5 \times ?$
- A. 5 B. 6
C. 7 D. 8
- (17) ગુણાકાર કરો. $33 \times 43 = ?$
- A. 33 B. 1,419
C. 43 D. 1,914
- (18) વિરલ પાસે 29 ચોકલેટ છે. તેને છ મિત્રો છે. તે દરેક મિત્રને 4 ચોકલેટ આપે છે. હવે તેની પાસે કેટલી ચોકલેટ બાકી રહેશે ?

A. 4

C. 6

B. 5

D. એક પણ નહીં

(19) નીચેનામાંથી કયા આકારને ખૂણા નથી ?

A.

C.

B.

D.

(20) નીચેનામાંથી કઈ વસ્તુ વક સપાટી ધરાવે છે ?

A. પુસ્તક

C. બોક્ષ

B. ગ્લાસ

D. ટેબલ

(21) આપેલા નાણાની કિંમત પૈકી

(1)

(2)

A. ચિત્ર-1ની કિંમત વધારે છે.

C. ચિત્ર-1 અને ચિત્ર-2ની કિંમત સરખી છે.

B. ચિત્ર-2ની કિંમત વધારે છે.

D. કઈ કહી શકાય નહીં.

22. તમે જે રૂમમાં બેસો છો તે રૂમની લંબાઈ

A. 1 મીટર કરતાં ઓછી.

C. 1 મીટર કરતાં વધુ

B. 1 મીટર જેટલી

D. 1 કિલોમીટર જેટલી

23. ? વાળા ખાનામાં શું આવશે ?

A.

C.

B.

D.

24. નીચે આપેલા શબ્દમાં 'T' કેટલી વખત આવે છે ?

TEXT BOOK

A. 1

C. 3

B. 2

D. 4

જીસીઈઆરટીની વેબસાઈટ www.gcert.gujarat.gov.in પર GROERમાં અગાઉના વર્ષોના NASમાં પૂછાયેલા પ્રશ્નો pdf fileના સ્વરૂપમાં આપવામાં આવેલ છે, જેનો અભ્યાસ કરવા શિક્ષક મિત્રોને વિનંતી. હવે પછીના અંકમાં અન્ય વિષયોના પ્રશ્નોની રજૂઆત કરીશું.

CONGRATULATION FOR Ph.D.

Name : **Dr. Ameer Hasmukhbhai Joshi**
Job : Lecturer, GCERT, Gandhinagar
Education : M.A., M.Phil., M.Ed., Ph.D.
Ph.D Subject : "A study of some Negatives and Antonyms noun (&verb) phrases in the Mrcchakatikam and their utility in the sanskrit language teaching"
University : Gujarat University

Name : **Dr. Romarupal R. Frenk**
Job : Sr. Lecturer, DIET, Ahmedabad – City
Subject : Development of an instructional strategy for primary school teachers to teach creative and critical thinking skills.
University : Pacific Academy of Higher Education & Research University, Udaipur (Rajasthan)

Name : **Dr. Babubhai P. Parmar**
Job : Lecturer, DIET, Ahmedabad - City
Subject : A Study of Awareness Of School based Comprehensive Evolution At Primary Level Gujarat State
University : Pacific Academy of Higher Education & Research University, Udaipur (Rajasthan)

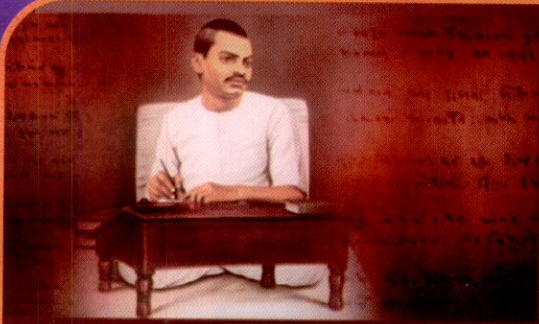
Name : **Mansukhbhai Vallabhdas Vekariya**
Job : Lecturer, DIET, Porbandar
Education : M.Sc., M.Ed., D.C.S., Ph.D.
Subject : Attitude of Teachers, Heads of Schools Hearing Heads Impaired Children and Normal Children towards Integrated Education Programme and Challenges Encountered by the group Regarding the Implementation of Programme.
University : Singhanian University, Rajasthan

Name : **Dr. Upendrakumar Devshankerbhai Mehta**
Job : Lecturer, DIET, Porbandar
Education : M.Sc., M.Ed., D.C.S., Ph.D.
Subject : The Effectiveness of Distance Education Programme (DEP) applied in Primary Education
University : Saurashtra University, Rajkot

જુલાઈ ૨૦૧૭

લવાજમ : 100-00

યુગપુરુષ, તત્ત્વચિંતક, આત્મચિંતક, ધર્મ અને વ્યવહાર કુશળ

મહાત્મા ગાંધીજીના આધ્યાત્મિક ગુરુ રાજમાન રાજશ્રી શ્રીમદ્ રામચંદ્રજી

શ્રીમદ્ રામચંદ્રજીનો જન્મ મોરબી જિલ્લાના વવાણિયા ગામે શ્રીમતી દેવબાઈ રાવજીભાઈ મહેતાના ઘરે તારીખ ૦૮મી નવેમ્બર ૧૮૬૭ના રોજ દેવદિવાળીના દિવસે થયેલો. જન્મ વખતે તેમનું નામ લક્ષ્મીનંદન રાખવામાં આવ્યું. તેમની ચાર વર્ષની ઉંમરે નામ બદલીને રાયચંદ રાખવામાં આવ્યું. તેઓ બાલ્યાવસ્થાથી જ તેજસ્વી અને અજબ ગજબની ગ્રહણ શક્તિ ધરાવતા હતા. તેમનું વાંચન ખૂબજ વિશાળ હતું. પિતાશ્રીના કાપડની દુકાને પણ બેસતા હતા. માત્ર અગિયાર વર્ષની ઉંમરે તેમના લેખ ‘બુદ્ધિપ્રકાશ’ મેગેઝિનમાં પ્રગટ થવા લાગેલાં. તેમની અનુભૂતિમાં કવિત્વ હતું. શ્રીમદ્ રામચંદ્ર વિલક્ષણ વ્યક્તિત્વ ધરાવતા હતા.

મહાત્મા ગાંધીજી વિલાયતથી જયારે પાછા ફર્યા તે પહેલાં તેમના માતૃશ્રી પુતળીબાનું નિધન થઈ ચૂકેલ હતું. મહાત્મા ગાંધીજી માતૃશ્રીના મૃત્યુના આઘાતમાં વ્યાકુળ રહેતા હતા. તે વિષાદના સમયમાં સાથ આપનાર શ્રીમદ્ રામચંદ્રજી હતા. શ્રીમદ્ રામચંદ્રજીએ ‘મણિભવન’માં આપેલો ‘સત્યોપદેશ’ મહાત્મા ગાંધીજી માટે સત્યાગ્રહના લડતના ભાથાનું એકમાત્ર હથિયાર બની રહ્યો. જેના પરિણામે અગિયાર મહાવ્રત પ્રાર્થના વ્યાપક બની. શ્રીમદ્ રામચંદ્રજીએ જેન ધર્મ અંગીકાર કરેલો. તે ધર્મના સિદ્ધાંતોની અસર શ્રીમદ્ રામચંદ્રજી અને મહાત્મા ગાંધીજીના વ્યક્તિત્વ પર અને વિચારધારામાં સદૈવ બની રહી. શ્રીમદ્ રામચંદ્રજીએ આત્મજ્ઞાન વિશે કહેલું કે, ‘આત્માભાંતિ સમ યોગ નહીં, સદ્ગુરુ વૈદ્ય સુજાણ; ગુરુ આજ્ઞા સમ પથ નહીં, ઔષધ વિચાર ધ્યાન.’

શ્રીમદ્ રામચંદ્ર સંસ્કૃત, ગુજરાતી, ગ્રીક, લેટિન, અરબી અને મરાઠી ભાષા પૈકી કોઈપણ ૧૬ ભાષાઓના ૪૦૦ના અનુક્રમમાં ગોઠવે એ પણ કર્તા અને કર્મમાં. તેઓએ ‘આત્મસિદ્ધિ’ તથા ‘શ્રીમદ્ વચનામૃત’ જેવાં અનેકાનેક પુસ્તકો પણ લખ્યા છે. મહાત્મા ગાંધીજીએ શ્રીમદ્ વિશે લખેલું કે, “...ચાલ ધીમી હતી. જોનાર સમજી શકે કે ચાલતાં પણ તેઓ વિચારમાં ગ્રસ્ત છે. આંખમાં ચમત્કાર હતો. વિહંગતા જરાય ન હતી. શરીર એકવડું, કદ મધ્યમ, વર્ણ શ્યામ અને દેખાવ શાંત મૂર્તિનો હતો. કંઠમાં એટલું માધુર્ય કે તેમને સાંભળતાં માણસ થાકે નહિ. ચહેરો હસમુખો ને પ્રફુલ્લિત હતો, જેના પર અંતરાનંદની છાયા હતી. કાગળ લખવા બેસે ત્યારે ભાગ્યે જ શબ્દ બદલતા મેં તેમને જોયા હશે, છતાં વાંચનારને એમ ન લાગે કે કયાંય વિચાર અપૂર્ણ છે કે વાકયરચના તૂટેલી છે અથવા શબ્દની પસંદગીમાં ખોડ છે.”

શ્રીમદ્ રામચંદ્રજીનો સ્વર્ગવાસ તારીખ ૦૮મી એપ્રિલ ૧૯૦૧ના રોજ રાજકોટમાં થયેલો. ભારત સરકાર દ્વારા શ્રીમદ્ રામચંદ્રજીના ૧૫૦મી જન્મજયંતીની સ્મૃતિમાં માન.વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના હસ્તે ટપાલ ટિકિટ પણ બહાર પાડવામાં આવી. યુગપુરુષને શત શત વંદન...

સંપાદન : સી. ટી. ટૂંડિયા ડાયેટ-સુરેન્દ્રનગર

Book-Post

તંત્રીશ્રી

પ્રવન શિક્ષણ

ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ

સેક્ટર-૧૨, ગાંધીનગર-૩૮૨૦૧૬.

નિયામક, જીસીઈઆરટી, ગાંધીનગર વતી માલિક, મુદ્રક અને પ્રકાશક સચિવ, જીસીઈઆરટી, સેક્ટર-૧૨, ગાંધીનગર

પ્રોસેસિંગ અને મુદ્રણ : સરકારી ફોટો લીથો પ્રેસ, અમદાવાદ